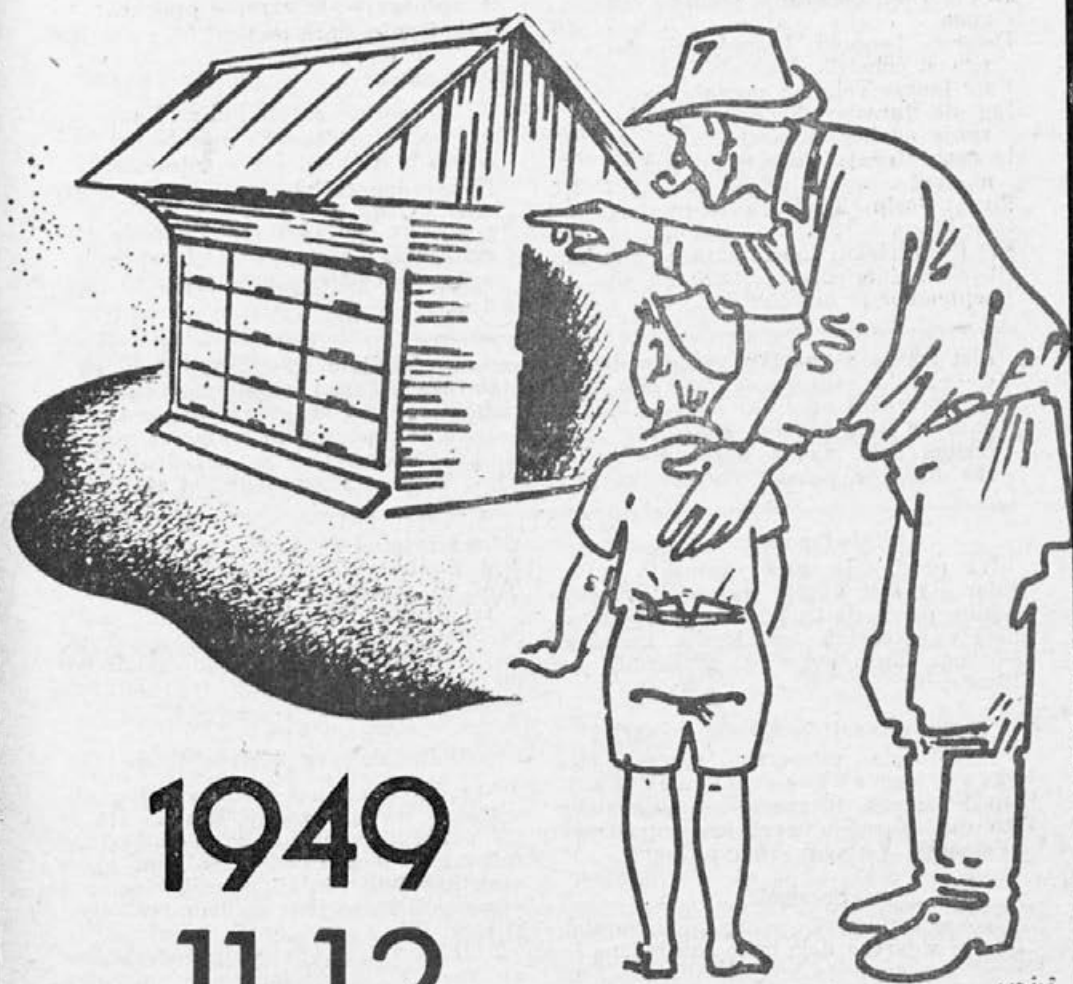

SLOVENSKI ČEBELAR

1949
11-12

VRŠIČ

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKE ZADRUGE ZA SLOVENIJO

11.-12. številka

V Ljubljani 1. decembra 1949

Ll. letnik

Vsebina:

Debevec Leopold: Naši predniki v skupnem društvu čebelarjev in sadjarjev	193	Osmrtnice:	
Raič Slavko: O medenju hoje v Sloveniji (Konec)	198	Maurice Maeterlinck. Voglar Fr. Seles Jakob. Lumbar Anton	227
Savinjska: Ali čebele prenašajo jajčeca?	205	Posvetovalnica:	
H. Peternel: Zoževanje plodišča čez zimo	208	Lastovica na zatožni klopi. K 9. vprašanju »Iz vzrejne prakse. Zakaj poje stara matica?	229
Debevec Leopold: Pospešujmo storilnost čebeljih družin!	210	Mali kruhek:	
Fuis Janez: Tehnika prevažanja	211	Za ohranitev satja. Pelin. Kdaj naj prevaževalec dela roje. Nekaj o pelodu. Čebelji pik — zdravilo. Nenavaden roj. Lipe	231
Ing. dr. Jaroslav Svoboda: Izdelovanje medice (Konec)	213	Na ovitku: Zadrružni vestnjak. Naše matice v inozemstvu. Delovanje upravnega odbora čebelarске zadruge.	
Inocenc Revaj: Čebelarjev pogled na svet	217		
Pirnat Josip: Zgodba o kosmatem medu	219		
Krš Filip: Nekaj čebelarških prigod Obveščevalne postaje (Poročilo za september in oktober)	220 225		

List izhaja v začetku vsakega drugega mesca v dvojnih številkah. Izdaja ga Čebelarška zadruga za Slovenijo, tiska Triglavská tiskarna v Ljubljani. Glavni in odgovorni urednik: Rojec Vlado. Souredniki: Bezljak France, Debevec Leopold in Raič Slavko. Zaključek uredniškega dela vsakega 10. v mescu pred izidom lista. Letna naročnina za zadrružnike 75 dinarjev, za nezadrružnike 100 dinarjev, posamezna številka 10 dinarjev. V inozemstvu stane list 120 din.

Sadike japonske sofore

Na prodaj je 4000 japonskih sofor. Kdor jih želi kupiti, naj se obrne na naslov predsednika Čebelarške podružnice v Križevcih, tov. Kosija Ludvika, šolskega upravitelja v Križevcih pri Ljutomeru.

Pozor vrtnarji in ljubitelji cvetja!

Priporočamo prvovrstno seme orjaških Chabaud-nageljnov v najlepših barvah. 10 gramov semena stane 500 din. Naročila izvršuje po povzetju »Vrtnarija Veberc Todor (Banat).

Satnišnica

Nova satnišnica je že pod streho. Ostala zidarska dela bodo zaključena še pred koncem tega leta. Dobili smo tudi

nove stroje od tvrdke Rietsche iz Nemčije. Z obratom v satnišnici bomo začeli okoli 15. januarja 1950.

Vsi tisti, ki nameravajo poslati voščine in staro satje v pretopitev, naj to takoj storijo, ker bomo satnice izdajali po vrstnem redu, kakor nam bo kdo dostavil voščine.

Naročnina za Slov. čebelarja

Noročnike na naš strokovni list obveščamo, da smo zadnji številki (11 in 12) priložili položnice za nakazilo naročnine v letu 1950. Naročnino mora vsak naročnik plačati naprej. Sicer mu bomo pošiljanje lista za leto 1950 ustavili.

Za člane znaša naročnina 60 din, za nečlane 80 din. Za inozemstvo 100 din.

Debevec Leopold:

Naši predniki v skupnem društvu čebelarjev in sadjarjev

Poleti leta 1889. so z Jesenic razposlali sedmo številko sedmega letnika časopisa Slovenskega čebelarja in sadjerejca. Bila je zadnja, ki jo je razposlala delavna in številna družina Janeza Modica, tovarniškega uslužbenca in predsednika društva, ter hkrati zadnja številka tega časopisa sploh. Z njim je dejansko prenehalo tudi delovanje društva, ki je časopis izdajalo. Sedmica je baje srečna številka, vendar je tokrat naneslo, da sta dve sedmici zaključili usodo čebelarkega društva, ki je kot drugi tovrstni organizacijski pojav v Slovincih zadovoljivo delovalo sedem let. Naši čebelarji so poslej ostali brez pravega vodstva ravno v času, ko bi ga za pravočasno in pravilno preorientacijo našega čebelarstva najbolj potrebovali. Tako pa je šele osem let pozneje novo osnovano, tretje čebelarško društvo zopet zbralo raztresene slovenske čebelarje in jih nato uspešno vodilo do najnovejšega časa.

V početku osemdesetih let preteklega stoletja so naši dedje še splošno čebelarili v navadnih kmečkih panjih, kranjičih s poslikanimi prednjimi končnicami, ki so pa takrat že pričele kazati znake nazadovanja te svojevrstne ljudske umetnosti. Le posamezniki so tedaj že prešli preko začetniških poizkusov z novimi panji na okvire, ki so jih po Dzierzonovem panju za naše razmere preuredili Sumper (skočidolski panj), Parenta (kranjski dzierzonovani panj) in Ambrožič. Na splošno so čebelarili na roje, pri katerih so zlasti gorenjski čebelarji imeli od čebelarstva še največ dobička, saj je že celo desetletje cvetela trgovina z živimi čebelami, ki je potrebovala precej tega blaga za izvoz.

V Ljubljani je tedaj s peščico članov še životarilo Slovensko društvo za umno čebelarstvo pod vodstvom Jožefa Jeriča, v Trbižu na Koroškem pa se je snovalo in kovalo novo društvo za Gorenjsko in Koroško ter se naposled pojavilo le kot podružnica dunajskega, seveda nemškega čebelarkega društva.

Malone istočasno, dne 4. marca 1885, je na zborovanju v Lescah »pri Krištofu«¹ Janez Modic govoril 70 zbranim čebelarjem in sadjarjem o čebelarstvu in o potrebi ustanovitve nove organizacije, ki bi varovala in pospeševala njihove koristi. Zbrani možje so predlog soglasno sprejeli in sklenili, da se ustanovi skupno društvo čebelarjev in sadjarjev »Čebelarško in sadjerejsko društvo za Kranjsko«. Na naslednjem zborovanju dne 20. maja istega leta si je 60 članov izbralo društveni odbor z Janezom Modicem na čelu. Ostali člani odbora so bili še: Ernest Kramar, kmetijski potovalni učitelj iz Ljubljane, Homan Oto iz Radovljice, Zupan Anton, kaplan z Bleda, Zumer Janez, France Vouk, Homan Stefan in Repe

Že iz društvenega imena razvidimo, da je bil njegov delokrog omejen na tedanjo avstrijsko deželo Kranjsko, dasi je imelo društvo svoje člane tudi po drugih kronovinah, koder so prebivali Slovenci. V resnici pa je bilo delovanje društva krajevno še bolj omejeno in je prav za prav obsegalo samo Gorenjsko, lahko bi rekli, celo le radovljiški okraj, v katerem je imelo tudi svoj sedež (Jesenice). Društvo si je postavilo za nalogo »čebelarijo kakor tudi sadjerejo pospeševati in razširjati. Tudi skrbi društvo, da spečavajo udje čebele, med, vosek, sadje in sploh vse čebelarke in sadjerejske pridelke po visoki ceni. Društvo oskrbuje udom potrebno orodje, semena in mlada drevesa po nizkeji ceni«. Navedeni program je društveni odbor nameraval izpolniti z izdajanjem poučnega strokovnega časopisa, z ustanavljanjem podružnic, s poukom na sestankih in po potovalnem učitelju, z razstavami itd. Clonarina je znašala letno 1 goldinar. Društveni odbor so volili na 5 leta. Društvena pravila so določala najmanj 2 glavna zbora letno. Glavni zbori, ki so se navadno vršili »pri Krištofu« v Lescah, pa niso bili zamišljeni kot občni zbori v sedanjem smislu, temveč predvsem kot sestanki, namenjeni strokovni izobrazbi članstva, kot sestanki s predavanjem in prostim razgovorom članov o letini, cenah in vseh ostalih čebelarskih in sadjarskih križih in težavah. Na tretjem takem zborovanju 26. avgusta istega leta na Bledu so si udeleženci ogledali čebelnjak kaplana Antona Zupana z novimi panji na premično satje. Zanimivo je poročilo o tem zborovanju, zlasti zato, ker omenja, da je 45 udeležencev, čebelarjev in sadjarjev oskrbovalo skupno 2985 čebeljih družin, torej vsak udeleženec povprečno po 70; na čebelarja jih je odpadlo potemtakem še mnogo več.

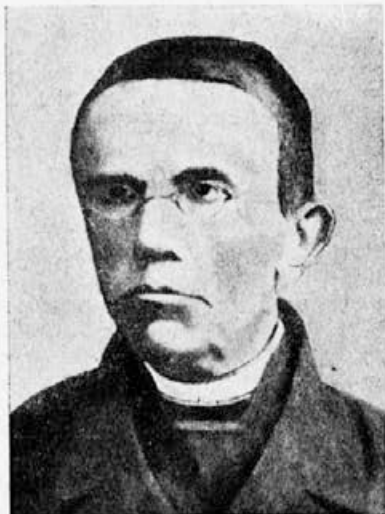
Strokovno izobrazbo so izpopolnjevala predavanja, ki sta jih imela v zimski dobi 1884/85 vsako nedeljo popoldne na jeseniški šoli nadučitelj Maier Anton in Modic, prvi o sadjarstvu, drugi o čebelarstvu. Poslušalo ju je redno okoli 20 udeležencev.

Društveni odbor je že spočetka pravilno ocenil vlogo in pomen podružnic pri povezavi in podrobnem delu čebelarjev na terenu. Propagiral je njihovo ustanovitev povsod tam, kjer bi bilo mogoče zbrati vsaj 10 čebelarjev in sadjarjev. Kljub ugodnosti, da podružnica obdrži zase polovico članarine, je uspelo osnovati eno samo podružnico, in sicer v St. Rupertu na Dolenjskem. Ustanovil jo je in odlično vodil nadučitelj Anton Pavčič. Prvo leto je štela 32, leta 1885, že 40 in naslednja leta nad 50 članov. Ves čas je zgledno delovala ter vzdrževala lastno drevesnico.

V težnji, da bi čim bolj razširilo in udomačilo naprednejši način čebelarjenja, je društvo oddajalo članom dzierzonovane panje po polovični ceni 40–50 krajcarjev, pozneje po 80 kr. Ob deželni podpori 150 goldinarjev je leta 1886. razdelilo raznim šolam 45 takih panjev brezplačno. Bili so to Ambrožičevi panji, tako imenovani »panji nemške normalne mere«, ki so jo kot obvezno enotno mero satnikov (višina 18,5 cm, širina 22,3 cm) za nemške dežele določili leta 1879, v Kölnu ob Reni na 25. zborovanju nemških in avstrijskih čebelarjev. Porentov panj, ki ga je po svoji liniji širila Kranjska kmetijska družba, je imel nižje, samo 15 cm visoke satnike. Čebelarji se za nove panje niso posebno ogrevali. Na splošno so jim očitali, da se v njih radi redijo črvi voščene vešče, da so slabi za prezimovanje in predvsem, da so predragi. Takim in podobnim očitkom dopisnikov v društvenem glasilu je rad pritrjeval celo urednik Jeglič, dasi je že leta 1885. poslovenil in objavil članek o Albertijevem panju. Temu se navsezadnje ne smemo niti čuditi, saj so se tedanji gorenjski čebelarji navduševali predvsem za roje in družine v kranjičih, ki so jim šle sproti in gladko v denar, kakor je bilo že poprej omenjeno. Saj je bil celo sam predsednik društva čebelarski trgovec; prav tako več odbornikov in tudi Ambrožičeva tvrdka v Moj-

strani je tedaj že močno slovela... O vprašanju panjev se je v društvenem glasilu razvila živahna debata. Za novi panj se je poleg predsednika podružnice St. Rupert posebno zavzel mladi štajerski čebelar Ivan Jurančič. Leta 1886. se je oglasil z vrsto odločnih in temeljitih člankov in med drugim popisal tudi originalni Dzierzonov panj, dvojček z letvicami. S svojo začetniško vneto je dosegel, da so nasprotniki novih panjev drug za drugim odnehali in umolknili. Tako je Jurančič zaključil prvi in zadnji javni odpor v časopisu proti modernim panjem v njihovo korist.

Dobra poteza društvenega odbora in najpomembnejša akcija društva je bila prireditev čebelarške in sadjarske razstave od 17. do 24. avgusta 1884

Na levi: Štajerski čebelarški učitelj Ivan Jurančič, eden izmed najvidnejših sodelavcev »Slovenskega čebelarja in sadjerejca«. — Na desni: Jožef Jerič, urednik »Slovenske čebele« in predsednik »Slovenskega društva za umno čebelarstvo«

v Lescah v zvezi s proslavo 150. obletnice rojstva Antona Janše in odkritjem spominske plošče na njegovi rojstni hiši na Breznici. Zaradi slabe sadne letine in prezgodnjega letnega časa je bila razstava pretežno čebelarška. Razstavilo je 18 čebelarjev in 6 sadjarjev: med, vosek, prazne in naseljene panje; neka dunajska tvrdka je razstavila satnice, bavarska pa točilo (cena 24 mark). Obiskovalci so imeli priliko, da si ogledajo tudi točenje medu, kar je bilo za tedanje naše čebelarje še popolna novost. Razstavo so zaključili naslednjo nedeljo z lepo slovesnostjo na Breznici. Odkritja spominske plošče se je udeležilo nad 500 ljudi. Spominsko ploščo iz rdečkastega marmorja je izdelal radovljški kamnosek Vurnik.

Leta 1884. si je društvo s podporo kmetijskega ministrstva uredilo v Radovljici drevesnico, naslednje leto pa organiziralo akcijo za uničevanje rjavega hrošča. Za najboljše uspehe je šolski mladini razdelilo več denarnih nagrad in 39 učencem brezplačno pošiljalo svoj časopis.

Najizrazitejši dokaz društvenega dela je njegovo glasillo »Slovenski čebelar in sadjerejec«. Ze na tretjem zborovanju 26. avgusta 1885 na Bledu je predsednik Modic obljubil, da bo v kratkem začel izdajati časopis. Mesca oktobra je potem res izšla prva številka z uvodnikom »Pametna beseda na

pravem mestu«. Prvo leto sta izšli le dve številki, ki sta bili poslani članom na ogled; od leta 1884. pa je potem list izhajal redno mesečno. Časopis je tiskala tiskarna Klein in Kovač v Ljubljani, ekspedicijo je pa opravljala predsednik Modic na Jesenicah. Do 10. številke leta 1884. je urejal časopis kmetijski potovalni učitelj Ernest Kramer, nato pa učitelj na Dovjem Franjo Jeglič, »ker Kramer rad nasprotno ravna Kranjski kmetijski družbi, kar društvu nič ne koristi. Tako je izpustil v popisu razstave v 9. številki, omeniti, da je bil g. Pirc, tajnik Kmetijske družbe pri otvoritvi kot družbin zastopnik navzoč itd.«

Časopis je prinašal v prvem delu članke čebelarstva vsebine in v drugem sadjarske. Prevladujejo številčno in vsebinsko čebelarški članki; tudi dopisniki iz raznih krajev govorijo večinoma o čebelarstvu. Sotrudnikov in dopisnikov spočetka ni bilo na izbiro, vendar se je stanje od leta do leta boljšalo in bilo nazadnje kar zadovoljivo. List je prvo leto prinašal posebne barvne priloge sadja, ki pa niso bile vedno priložene vsej nakladi. Poleg izvirnih prispevkov je v listu precej prevodov (Dzierzon, Stahala), omembe vreden je tudi prevod članka dr. Becka »Čebelarstvo postava v Avstriji« (leta 1885.). Med drugim sta bila objavljena daljša življenjepisa Dzierzona in Janše.

Vidnejši sodelavci pri časopisu in društvu so bili zlasti učitelji, razen urednika še Abram Lavoslav, nadučitelj v Kostanjevici, Fr. Papler, nadučitelj v Borovnici, Žirovnik Janko, učitelj v Gorjah, Zarnik Ivan, učitelj na Breznici, Anton Pavčič, nadučitelj v St. Rupertu na Dolenjskem, nadalje duhovnik Anton Zupan in štajerski čebelar Ivan Jurančič.

Kot brezplačno prilogo časopisa so leta 1888. člani prejeli knjižico »Produk, kako se med in vosek koristno vporabita«, nabral, sestavil in poslovenil Franjo P. Jeglič, učitelj na Dovjem; Jesenice 1888, str. 66, ki jo je izdalo društvo s posebno državno podporo 100 goldinarjev.

Nameravana izdaja čebelarstva koledarja za leto 1886 ni uspela, ker ni bilo dovolj naročnikov.

Ob sami članarini, četudi bi redno dotekala, društvo ni moglo razvijati večje delavnosti in je že spočetka računalo na gmočno podporo Kranjske kmetijske družbe, kranjske deželne vlade in kmetijskega ministrstva. Nade društva se pa niso uresničile v pričakovanem obsegu. Podpore so bile neradne, prenizke (50—150 goldinarjev letno) in neredko še vezane na določene pogoje. Na svoje vloge in prošnje društvo včasih niti odgovora ni prejelo. »Za druge nepotrebne reči ima hranilnica (Kranjska deželna) dovolj denarja, a za take potrebne stvari kot je naše društvo ga pa nima, pa mislim, da bi ga že imela, ko bi bilo naše društvo nemško«, poroča nekoč predsednik Modic.

Po podatkih, ki jih je bilo mogoče zbrati, je imelo društvo v posameznih letih naslednje število članov: leta 1883.: 70 članov, leta 1884.: 362 plačnikov, leta 1885.: 381 plačnikov, leta 1886.: 264 plačnikov (vpisanih članov 421), leta 1887.: ? (vpisanih članov 437), leta 1888. in 1889. ni podatkov.

Z leti je število vpisanih članov sicer naraščalo, toda plačnikov je bilo vedno manj. »Res, veliko udov, a kaj, ko je veliko tacihi med njimi, ki list redno prejema, a letnine kljub prošnjam ne poravnajo. Veliko jih je, ki svojega prispevka že 2, 3, 4 leta niso poravnali. Okoli 300 gld. naročnine je še na dolgu«, toži odbor že konec leta 1887.

Pičle podpore, slabšo zanimanje članov in pomanjkanje sodelavcev pri delu na terenu je očitno hromilo delovanje društva. Kljub vsej iniciativnosti predsednika, na čigar ramah je slonelo malone vse delo, je stanje v društvu postajalo od leta do leta težavnejše. Modičev predlog na zboro-

vanju 2. decembra 1888 za poživitev dela v društvu, za vključitev novih članov k sodelovanju ter za finančno pomoč ni našel pravega odmeva; zborovanje samo je potekalo medlo in zborovalci so se razšli brez pravih zaključkov.

Velik del krivde za tako stanje leži brez dvoma na čebelarških trgovcih, ki so zanesli v društvo neslogo. Zaradi brezvestnosti in špekulacije nekaterih čebelarških trgovcev je začel trpeti že sam izvoz naše čebele, »ki je v drugih državah na imenu že precej časti izgubila in je v nevarnosti še v bolj slabo imo priti«. Da bi to nevarnost preprečila in hkrati pomagala našemu čebelarstvu, je Kmetijska družba sklicala v Lesce 19. marca 1889 zborovanje čebelarških trgovcev-izvoznikov. Od 15 pozvanih se je sestanka udeležilo 9. Toda tajniku družbe Pircu se ni posrečilo doseči kaj pozitivnega; vsak je trdil svoje, večina je sploh nasprotovala, »in so rekli, da nočejo nič o tem vedeti in naj vsak čebelar za sé skrbi«. Končno so na Modičev predlog sklenili, naj se vladna podpora razdeli starim kranjskim čebelarjem, ki so jim brez njihove krivde propadle čebele... Družba je z oglasom pozvala take čebelarje, da zaprosijo za podporo v obliki 2—3 panjev čebel.

Težavam pri vodstvu in delu društva, kjer je ostajal predsednik Modic vedno bolj osamljen, so se pridružile še nove skrbi. Iz razlogov, ki smo jih že omenili, tudi njemu trgovina s čebelami ni več zadovoljivo uspevala. Zaradi tega je vse bolj zanemarjal svojo službo pri Kranjski industrijski družbi, ki mu je naposled odpovedala. Modic se je znašel v težkem položaju, iz katerega ni videl pravega izhoda. Sredi leta 1889. je zapustil svojo družino in imetje ter odšel neznan kam, ne da bi se pozneje še kdaj oglasil. Ker ni bilo delavcev, ki bi Modičevo delo nadaljevali, je z njegovim odhodom društvo propadlo.

Ko se po šestdesetih letih spominjamo »Slovenskega čebelarškega in sadjerejskega društva« in dela, ki ga je kljub neugodnim razmeram in kratki dobi obstanka izvršilo za napredek slovenskega čebelarstva, zlasti med gorenjskimi čebelarji, je prav, da ob tej priliki počastimo tudi spomin njegovega predsednika Janeza Modica, ki je bil njegov ustanovitelj, prvi sodelavec in vodja.

Čebele vendarle niso tako hude, kot nekateri mislijo (Po I. G. de Roeveru).

Raič Slavko:

O medenju hoje v Sloveniji

(Konec)

1938. Prvi gozdni med so čebele nabirale na starih smrekah, sredi junija je zamedila tudi mlada smreka in hoja, od katere se je med dobesedno cedil. Medenju je trajalo do začetka avgusta. Prekinilo ga je slabo vreme.

Pregled medenja po opazovalnih postajah	Junij		Julij	
	kg	dne	kg	dne
Blejska Dobrava	19,20	1,90	12.	2,40 0,80 8.
Breg-Križe	25,40	2,00	2.	9,10 1,90 13.
Kranj	30,10	1,95	9.	izgubil 4,35 kg!
Dob	19,20	1,90	12.	2,00 0,70 9.
Rova	51,15	3,40	5.	10,55 2,10 1.
Mekinje	33,40	2,70	25.	0,90 1,50 1.
Muta	29,50	2,20	21.	3,50 1,10 1.
Sv. Duh-Selnica	12,50	1,35	8.	7,60 0,80 16.
Studenci-Maribor	33,45	3,20	11.	izgubil 4,20 kg!
Dolenjske Toplice	30,25	2,15	19.	13,75 2,00 12.
Cerknica	21,65	2,00	27.	20,90 1,90 27.
Sv. Gregor	9,06	1,50	29.	23,60 2,00 3.

Upad v juliju je gotovo znak, da v tem mesecu smreka ni več medila in je torej v juliju bil glavni donos s hoje.

Pod Krimom je bilo v okolici Tomišlja zopet na tisoče panjev. Hoja je dobro medila. Čeprav jo je pogosto motil hud in hladen dež, si je vedno kmalu opomogla. Čebele so sproti zalile vse celice v plodišču, da matice niso imele kam zalegati. Moje beležke: V Ljubljani je v juniju medila smreka. Pod Krim sem prepeljal čebele 26. junija, kar je bilo pozno, drugod so do takrat čebele že nekaj nabrale. Točil sem povprečno 27 kg na panj. Drugih podatkov izpod Krima ni.

1939. »Ponekod na Gorenjskem in Štajerskem je bila letos precej dobra paša na hoji in kostanju,« piše urednik in opozarja čebelarje na škodljivost tega medu v zimskih gnezdih čebeljih družin. Nikjer v poročilih opazovalnih postaj pa ni niti besedice o hoji. Poročilo za maj pač omenja »ponekod« donos s smreke in za junij prav tako. Maj nikjer ne izkazuje znatnejšega donosa. Rova navaja 26. V. 2,50 kg, Mekinje istega dne 2 kg; v juniju Rova le v prvi tretjini 14 kg (3. VI. 2,80 kg), vsega v mescu 8,95 kg, Mekinje prav tako 12,30 kg (3. VI. 2,20 kg), vsega v mescu 9,10 kg, Sv. Lovrenc na Pohorju vsega 20,70 kg (30. VI. 5,95 kg!). V juliju poroča Sv. Lovrenc na Pohorju v prvi tretjini 11,60 kg, vsega v mescu 25,65 kg (5. VII. 2,75 kg), Selnica vsega 20,65 kg (9. VII. 3,50 kg). — Na Krimu hoja ni medila.

1940. Silno deževno leto, naravnost katastrofalno za čebelarje. V juliju izkazuje le Sv. Lovrenc na Pohorju 17,60 kg (15. VII. 3 kg) donosa. Čebelarji so točili »zelo temen« med, kar kaže na hojo. Pod Krimom je hoja okoli srede junija malo medila; skoraj vsak dan je deževalo.

1941! Junija je ponekod medila smreka, pa so medenje kmalu prekinili hudi nalivi. Okoli 25. julija so se v okolici Cerknice pojavili znaki medenja hoje, toda dež je mano kmalu popolnoma spral.

Ponekod je hoja prišla v začetku ajdove paše. Čebele so hitro nabrale 10—15 kg medu. Okoli 20. avgusta je bilo na barju opaziti precej mane, a sta jo dež in hlad 30. avgusta temeljito izprala. Toda v septembru je zopet začela hoja nekoliko mediti, tako da so posamezni čebelarji celo po ajdi postavili čebele tjakaj v pašo. Meni so prinesle posamezne družine k skromni paši na ajdi še po 1,50 kg hojevca. Pa še v prvi tretjini oktobra je hoja po malem medila, kar se redkokdaj pripeti.

1942. Hoja je prišla v zadnji tretjini julija. Medenje se je stopnjevalo in kmalu so bili panji godni za prvo točenje. Sredi julija so bili zopet polni. Če čebelar ni mogel pravočasno točiti (okupacija!), so čebele zanesle satje resnično do zadnje celice. V nekaterih panjih so čebele zgradile satje celo pod nosilci. Maticice so sploh prenehale zalegati. Zato je bilo čebel od dne do dne manj. V drugi tretjini mesca so bili močni nalivi, ki so grozili uničiti hojevo pašo. Toda pokazalo se je, da tudi močan dež ne more ustaviti medjenja, kadar hoja prav zares prime. Šele v prvi tretjini avgusta je bilo zaradi suše konec medjenja. Izkoriščanje hojeve mane je zelo otežkočila okupacija. Mnogi čebelarji niso peljali, odnosno niso mogli zaradi blokad peljati čebel v hojo. Bilo je tudi nevarno. Nekateri so bili na paši ob vse čebele; nekaterim so bili panji izropani, drugim je okupator čebele požgal.

Tudi jaz sem moral ostati s čebelami v Ljubljani. Omenim naj mimogrede neko zanimivost. Ko so 20. maja vdrli partizani na Barje, so krogle kar frčale po Trnovem. Ena je tresčila v moj panj št. 22, prebila obe sprednji steni, naredila skozi sat v vališču parabolno pot ter nato padla zadaj na dno panja.

1943. V maju je medila smreka celo v Ljubljani, v juniju je tu pa tam prišla tudi hoja, toda deževje je pašo naglo ustavilo. Vreme je bilo v tem letu na splošno neugodno za medenje.

1944. Smreka je dobro medila; tudi hoja je nekajkrat prišla. Pod Krimom so lahko čebelam odvzeli nekaj kilogramov medu. Tudi Rakek, Planina in Cerknica poročajo, da je nekaj časa dobro kazalo. Že se je pokazal med v mediščih, ko so vse veselje čebelarjev pokončale plohe. Točnejših poročil v Slovenskem čebelarju zaradi vojne ni; v splošnem je bila čebelarska letina zelo slaba.

1945. Poročil v Slovenskem čebelarju še vedno ni, zato je težava s podatki. Bogata hojeva paša je bila na Rauberkomandi med Postojno in Planino. Tudi v okolici Ribnice so imeli čebelarji polne panje hojevca. Krim ni zaostal. Jeseni sem moral urediti in pripraviti za zimo neke čebele iz Tomišlja. Nisem sicer mogel ugotoviti, koliko hojevca so nabrale, ker je nekdo pred mojim prevzemom čebel medišča iztočil; v vališčih je ostal večinoma sam hojev med. Po vsem tem in po še drugih privatnih informacijah je bila paša na hoji v tem letu nadpovprečna.

1946. V drugi polovici mesca maja se je tu pa tam pojavilo medenje hoje, n. pr. v Selnici ob Dravi, na Rakitni, v gozdovih med Borovnico in Vrhniko, vendar zaradi nastopa deževnega vremena in neugodnih vetrov čebele niso imele posebne koristi.

Prav tako je bilo v juniju, Selnica ob Dravi, Sv. Lovrenc na Pohorju in Breg-Tržič so javili v prvi tretjini nekaj donosa s mreke in hoje, pa so zopet neugodne vremenske razmere uničile medenje. Zanimivo je poročilo iz Bistre: Tudi po deževnih dneh od 12. do 16. je s hoje kapalo. Prav tako je hoja medila po dežju od 20. do 24. in po nalivu 27. junija.

V juliju je hoja tu pa tam znova zamedila. Bistra-Borovnica: Po deževnih dneh 7., 8. in 9. je hoja še medila; dne 31. julija: hoja še medi v nizkih legah. Tudi v okolici Selnice je hoja, sodeč po mastnih kapljicah pod njo, zopet medila, vendar je čebele niso obletavale.

Pod Krim so od blizu in daleč napeljali na stotine panjev in jih razmestili na razmeroma majhnem prostoru. Sledila je dolga in huda zima, ki je povzročila zaradi hojevca katastrofo v čebelnjakih.

1947! V tem letu je medenje hoje zelo zanimivo. Obveščevalna postaja Žerovnica-Cerknica je sporočila: V juniju je vse kazalo, da bo prišla hoja, medenje pa je preprečil večkratni dež. Postaja Kalce-Logatec je izkazala v tem mesecu 17,75 kg donosa (26. VI. 2,50 kg), Bistra-Borovnica 14,50 kg (27. VI. 2 kg), Verd-Vrhnika 23,50 kg (25. VI. 2,15 kg), Žerovnica-Cerknica 11,90 kg (1. VI. 1,75 kg), Livold-Kočevje 23,80 kg (29. VI. 2,20 kg).

Hoja se je pojavila, kakor je javila postaja Breg-Križe, tudi proti koncu septembra. Selnica ob Dravi pa je sporočila, da je hoja izborna medila, toda na žalost samo v okolišu opazovalne postaje; ugotovila je 10,20 kg donosa (11. IX. 1,20 kg!).

Tudi v oktobru sta sporočili opazovalnici Selnica ob Dravi in Sv. Lovrenc na Pohorju medenje hoje. Selnica je imela več dni po 40 dkg donosa na dan, pa tudi Sv. Lovrenc je imel take dni; hoja je tako medila, da je bilo po gozdovih pod drevesi vse mastno.

Ko sem v oktobru potoval po Gorenjskem zaradi urejanja ajdovih pasišč in tako prišel v stik z mnogimi čebelarji, sem se prepričal, da jim kasno medenje hoje ni bilo nič kaj pogodu. Bali so se, da bi se v čebeljih gnezdih ne nabralo preveč hojevca, ki bi pozimi lahko povzročil grižo, kakor jo je prejšnje leto.

1948. Iz vseh krajev Slovenije so v juniju prihajala poročila, da je začela v prvi tretjini mesca intenzivno mediti hoja, toda hudi nalivi so medenje ustavili. Hoja je bila v medenju silno trdovratna; to sem sam ugotovil pod Krimom. Če je deževje prenehalo, so že naslednji dan čebele zopet letele v gozd — in ne brezuspešno. Toda lepega vremena je bilo navadno hitro konec. Čez tri ali štiri dni je začelo znova deževati in medenje je prenehalo. Deževje je izzvalo silne poplave; saj je celo v združnem čebelnjaku pod Krimom stala precej visoko voda; čez Barje smo se vozili v Tomišelj s kolesi več dni po vodi.

Kjer je bilo manj deževja, je bil uspeh na hoji večji. Kdor je peljal čebele pravočasno v tak kraj, je dobil precej medu. Tudi smreka je ponekod medila. Novo mesto je n. pr. javilo poleg druge mane že v maju tudi mano na smreki.

Postaja Kalce-Logatec je izkazala v juniju 13,35 kg donosa (9. VI. 2,20 kg), Verd-Vrhnika 17 kg (17. VI. 3,50 kg); drugod ni bilo znatnejših donosov. V sredini in zadnji tretjini julija je kljub dežju marsikje hoja zopet prišla, vendar se tehtnica skoraj nikjer ni občutno dvignila. Značilni so donosi: Kalce-Logatec 24. VII. 3,30 kg, Ribnica 20. VII. 2 kg, Livold-Kočevje 20. VII. 2 kg, Stari Log 22. VII. 2,63 kg, Sv. Lovrenc na Pohorju 21. VII. 2,50 kg, Selnica ob Dravi 22. VII. 3 kg.

Kljub temu, da splošen uspeh hojevega medenja ni ravno najboljši, štejem to leto med dobra leta; saj bi spadalo med najodličnejša, če bi medenja trajno ne motilo slabo vreme.

1949! V zadnji tretjini maja je medila smreka, pa jo je večkrat prekinil dež. Vse postaje v območju smreke so pokazale razmeroma lep donos. V juniju so javile postaje donos le iz gozda, šele ob koncu mesca s kostanja: Žerovnica-Cerknica 11,35 kg (14. VI. 1,35 kg), Livold-Kočevje 12,40 kg (30. VI. 1,50 kg), Marenberg 8,18 kg (8. VI. 1,82 kg), Selnica 8,50 kg (8. VI. 3,40 kg), Sv. Lovrenc na Pohorju 5,50 kg (8. VI. 2,25 kg).

Za ostale mesce še nimam poročil. Vem le toliko, da je hoja neprestano nekoliko medila, sedaj tu, sedaj tam. Medenje se je zavleklo celo v mesec oktober. 25. avgusta je Čebelarska zadruga pozvala čebelarje, naj pripeljejo

čebele v gozdni okoliš Borovnice, Verda, Vrhnike ter Zgor. in Dol. Logatec, češ da je bil donos v dveh dneh 3,50 kg; 30. avgusta je novemu pozivu dala še Bistvo in Ig. Mnoge čebelarje je to popolnoma zbegalo. Stari, izkušeni čebelarji niso zaupali hoji ter so rajši čakali na ajdo, ki je je bilo letos ponekod mnogo posejane ter se je tudi ob zadostnem dežju in ugodnem vremenu lepo razvila. Na žalost pa je medila prav malenkostno; saj ni niti dišala. Čebelarji so pač hoteli imeti ajdovca za zimo, a so se ušтели.

Jaz sem razočaran odpeljal svoje čebele z ajdovega pasišča na Štajerskem v Logatec, da bi morda čebele le še kako kapljico dobile za zimsko zalogo. In uspeh? Tehnica je, ko je ajda 5. avgusta popolnoma prenehala mediti, padla do 18. septembra za 5 kg! Vendar je potem ob hoji narastla za 2,50 kg. Vse skupaj seveda niti zdaleč ni dovolj za zimsko zalogo. Tako se je čebelarstvo leto v Sloveniji v splošnem končalo zelo nepovoljno. Saj ni bilo niti ene dobre paše. Nič ni čudnega potemtakem, da je sredi poletja padlo mnogo družin.

*

Če se sedaj ozremo nazaj na vseh teh 45 let, vidimo, da je bilo dobrih le 8 (1905, 1911, 1914, 1917, 1928, 1958, 1942, 1948); 15 je bilo srednjih (1910, 1912, 1916, 1920, 1922, 1924, 1925, 1926, 1930, 1932, 1933, 1936, 1939, 1945, 1946); pozno medenje se je pojavilo devetkrat (1908, 1921, 1927, 1931, 1935, 1937, 1941, 1949), kolikor se pač dá ugotoviti iz poročil. Za štirimi primeri poznega medenja (1927, 1937, 1941 in 1947) je hoja naslednje leto izdatno medila, za tremi primeri (1921, 1931 in 1935) le srednje, leta 1909, pa sploh ne. Samo 13 let ni hoja nič dala ali le prav malo (1906, 1907, 1909, 1913, 1915, 1918, 1919, 1923, 1929, 1934, 1940, 1943, 1944).

Gornje ugotovitve seveda ne morejo biti stoo odstotno pravilne. Napravil sem jih, kakor rečeno, po mnogokrat več kakor skromnih poročilih v Slovenskem čebelarju. Pri tem sem skrbno pazil, da mi ni ušel noben namig niti v Drobirju niti v posameznih člankih, v katerih sem mogel slutiti, da je govor o medenju.

Razen 1948. leta je še lepa vrsta let, ko bi bila hoja izdatno medila, da niso tega preprečile neugodne vremenske razmere. Slabo vpliva na medenje prepogosto deževje in vzhodni veter ali burja; pospešuje ga lepo, vlažno vreme in od časa do časa rahel, topel dež.

Ugotovil sem tudi, da hoja včasih kljub neugodnemu vremenu trdovratno medi. Če le malo preneha po več dni trajajoče deževje, se že pojavijo, navadno šele drugi dan lepega vremena, sladke kapljice na rastlinah pod hojami. Pohleven dež večinoma hoji ne škoduje, ampak ji celo koristi; ob takem dežju hoja pogosto kar naprej medi in čebele jo marljiveje obirajo kot ob suhem vremenu. Saj so dostikrat zaradi suše medene kapljice tako trde, da jih čebele sploh ne morejo srkatati. Za take kapljice na hoji in medene madeže na listju pod hojami se čebele včasih niti ne zmenijo. Čebelarji preiskujejo jelove gozdove in ugotovijo, da je pod drevesi vse pokapano, vendar tehnica ne pokaže nobenega donosa, lahko celo pada. Kaj je temu vzrok? Ali je res ta mana preveč koncentrirana, ali pa ima tako malo sladkorja v sebi, da čebel ne privabi? To se skoraj vedno dogaja, kadar hoja zelo pozno medi.

Za nekaterimi leti s poznim medenjem, ko bi sicer po članku »Hoja in smreka kot izvora medu« in tudi po naših izkušnjah pričakovali močno izločenje nektarja, so deževje, veter in hlad spremenili dobro letino v srednjo (1932 in 1936), ali pa sploh preprečili medenje kot n. pr. leta 1909. (To leto je bilo sploh izredno slabo.) Leta 1922. je hoja v nekaterih krajih prav dobro medila, ni pa medenje bilo splošno.

Res je, da od dobre volje hoje in smreke nimajo čebelarji in potrošniki medu nikakih koristi, vendar bi ne bilo prav, če bi take dobre volje, ki se včasih pojavlja, v naši razpravi ne upoštevali.

O vzrokih medenja hoje in smreke v Slovenskem čebelarju skoraj ni govora. Še najresneje se je temu vprašanju posvetil učitelj S. Koprive; žal je prezgodaj umrl. V Slovenskem čebelarju leta 1913. poroča, kako je našel v rogovilicah hojevih mladik iz prejšnjega leta živalce — noče jih imenovati ušice —, ki jelko izsrkavajo, tako pridobljeno hrano predelajo in izločijo sladkor, ker najbrž njihovemu organizmu ni potreben. Škoda, da tov. Stojkovič, ki se je mnogo bavil z medenjem hoje in ugotovil marsikaj zanimivega, ni do sedaj ničesar napisal. No, morda pa še bo. Naj mi ne zameri, če mi je prišla na misel Prešernova zgodba o »dihurju«. Sicer je pa tudi to zadeva, ki jo bo moral dokončno rešiti le znanstveni zavod.

Nekateri čebelarji so hoteli najti v medenju hoje neko določeno zaporedje. Tako je tov. Bukovec leta 1935. v Slovenskem čebelarju prišel do sklepa, da hoja izdatno medi vsako tretje leto. Res se je to zaporedje pokazalo med leti 1905 in 1914. Toda od tega leta dalje ni hoja medila celih 11 let, od leta 1928. do 1938. zopet 10, do leta 1942. 4 leta in do leta 1948. 6 let. O rednem pojavljanju mane torej ni govora, kar je razumljivo, če pomislimo, kako zelo je to medenje odvisno od vremenskih razmer; saj tudi te razmere ne nastopajo v določenem zaporedju, kakor moremo ugotoviti iz neuspešnih vremenskih prognoz na podlagi tako imenovanih analogij.

Ker je v 45 letih hoja le trinajstkrat odpovedala, bi si upal trditi, da bi v primerjavi z ajdo najbrž odnesla zmago.

Slaba stran hoje je v tem, da je mnogokrat njeno medenje teritorialno zelo omejeno, pri čemer pa vremenskim razmeram najbrž na pritiče vedno glavna vloga. Tudi to je stvar, ki bi spadala med raziskavanje znanstvenega zavoda.

Kako važno je za čebelarstvo v Sloveniji medenje hoje in smreke, dokazuje ugotovitev ing. Sevnika Franja, da so med glavnimi drevesnimi vrstami v Sloveniji iglavci zastopani s 55 %, od tega smreka s 25 %, jelka s 17 %, bor s 8 %, macesen z 1 %. Ostala slabša polovica odpade na listavce. Gozdovi so po večini mešani sestoji iglavcev in listavcev, razmeroma malo je čistih (enovrstnih) gozdov bukve, smreke, jelke, hrasta in bora.

V Sloveniji razlikujemo, izvaja ing. Sevnik dalje, med drugimi vegetacijskimi zvezami:

zvezo bukovih gozdov. Obsega cela področja: postojnsko, rakitniško, kočevsko ter dele tolminskega in novomeškega področja. V glavnem je to naša dinarsko-kraška cona, sega pa do precejšnje nadmorske višine tudi v alpsko cono. Jelka v teh področjih spada v tipični fagetum abietetosum, to je mešan gozd bukve in jelke;

zvezo smrekovih gozdov, t. j. subalpinski gozdni pas smrečja, ki zavzema v glavnem gorsko cono naših alpskih področij. Podzvezi mešanega gozda jelke in smreke pripadajo mešani smrekovi in jelovi gozdovi v Julijskih Alpah, Karavankah, Savinjskih Alpah in na Pohorju. Iznad te podzveze se pojavlja podzveza pravih smrekovih gozdov.

Tako ing. Sevnik! Naj navedem še podrobno statistiko gozdov za leto 1938.* (po bivših okrajih), ki jo je izdalo Ministrstvo za gozdarstvo:

* Novejše statistike nisem mogel dobiti; ta žal ne obsega področij, ki so bila pod Italijo. V zadnjem hipu, ko je bila monografija že oddana v tiskarno, sem prejel še tele najnovejše podatke o hoji v čistih in mešanih sestojih: V Sloveniji (brez Primorja) okoli 105.000 ha reducirane površine, v Primorju 50.000—60.000 ha reducirane površine, skupaj torej 155.000—165.000 ha reducirane površine.

Okraj	Čisti gozdovi v hektarih			Mešani gozdovi	
	smreka	hoja	bor	iglavcev	igl. in list.
Brežice	1.700	500	400	200	600
Gornji grad	14.000	1.800	300	3.000	4.100
Gornja Lendava	—	—	1.100	30	1.329
Dravograd	22.500	3.000	1.270	11.000	3.069
Kamnik	209	200	550	7.588	4.000
Konjice	3.254	—	362	3.777	7.655
Kočevje	2.500	1.500	180	3.500	20.169
Kranj	7.625	2.050	3.000	6.850	5.850
Krško	2.546	—	1.000	800	4.580
Laško	1.221	600	70	500	4.894
Litija	2.000	20	650	550	17.900
Logatec	500	5.000	—	5.000	10.300
Ljubljana okraj	950	2.000	120	16.920	6.582
Ljubljana mesto	50	—	80	80	200
Ljutomer	300	—	649	3.950	5.605
Maribor desni breg	10.028	8.000	1.200	1.700	7.179
Maribor levi breg	3.900	300	200	1.000	11.250
Murska Sobota	380	—	9.670	1.500	2.679
Novo mesto	2.840	120	40	3.000	17.000
Ptuj	2.400	300	5.000	800	4.167
Radovljica	16.600	4.550	1.250	12.259	7.871
Slovenjgradec	17.000	100	500	5.844	2.167
Celje	2.050	—	1.760	5.400	8.695
Črnomelj	540	40	10	770	3.900
Škofja Loka	4.340	2.740	550	4.063	4.812
Šmarje pri Jelšah	470	250	120	1.392	4.894
Skupaj	119.703	33.070	30.031	103.473	171.427

Da bi bila slika še nazornejša, sem za potrebe tega pregleda priredil karto o drevesnih vrstah v naših gozdovih po stanju v začetku leta 1931. Karto sem našel v »Poročilu o šumarstvu in lovu za leto 1930«. Kdor hoče imeti to karto še preglednejšo, naj si posamezne drevesne vrste na krožnih ploskvah prebarva z različnimi barvami. Nezaokrožene številke pomenijo odstotke.

Gornja statistika in karta nam nazorno prikazujeta, kako so iglavci porazdeljeni po posameznih predelih Slovenije. Malo je okrajev, kjer bi ne bila ponekod obilno, ponekod manj zastopana smreka ali jelka ali obedve. Toda kako izkoriščamo te naravne vire? Dejstvo je, da so redka leta, ko v naših gozdovih ne propade večja ali manjša množina hojeve in smrekove mane. Torej tega medenja ne izkoriščamo dovolj racionalno. Kako bi ga tudi mogli, ko poleg drugih nedostatkov v področjih hoje in smreke nimamo niti dobro organizirane obveščevalne službe!

Končno se obračam še enkrat na vse čebelarje, ki se zanimajo za medenje hoje in smreke, da priobčijo svoja opažanja in izkušnje ter pomagajo pri reševanju nešteti vprašanj in pri odkrivanju skrivnosti, v katere je še vedno zavito medenje iglavcev.

Ali čebele prenašajo jajčeca

V lanskem letniku »Čebelarja« je bilo na 322. strani objavljenih dvoje prav zanimivih izjav o tem vprašanju. Ena izvira od priznanega čebelarškega strokovnjaka Guida Sklenarja, druga pa od prof. W. Ulricha. Izjavi si med seboj silno nasprotujeta. Na koncu dopisa vabi uredništvo vse tiste čebelarje, ki so že doživeli kaj podobnega, naj bi o tem poročali.

Moje čebelarstvo je skromno, vendar sem v teku dolge čebelarške prakse doživela marsikatero zanimivost. Mnogo je bilo ugank, ki sem jih kasneje na ta ali oni način razvozlala, lepo število pa jih še danes čaka pojasnila. Skrbno sem si zapisala vse, kar sem opazila pri svojih čebelah,

Učinkovitost krmilnega soka: Matičja ličinka kmalu po poleženju in po petdnevem krmljenju z mlečkom. (Fotografija H. Kollmanna iz Schweizerische Bienenzeitung.)

nija je bilo medišče tretjič godno za točenje. Takrat sem že našla v njem matico in prva jajčeca, ki jih je bila izlegla. Ker matic tedaj še nisem označevala, sem takoj pregledala plodišče. V njem sem našla zdravo matico, ki je pridno zalegala. Matico iz medišča sem takoj porabila za novo družinico. Gozd je tisto leto izborno medil; narejenec se je ugodno razvijal in si nabral obilno zimsko zalogo.

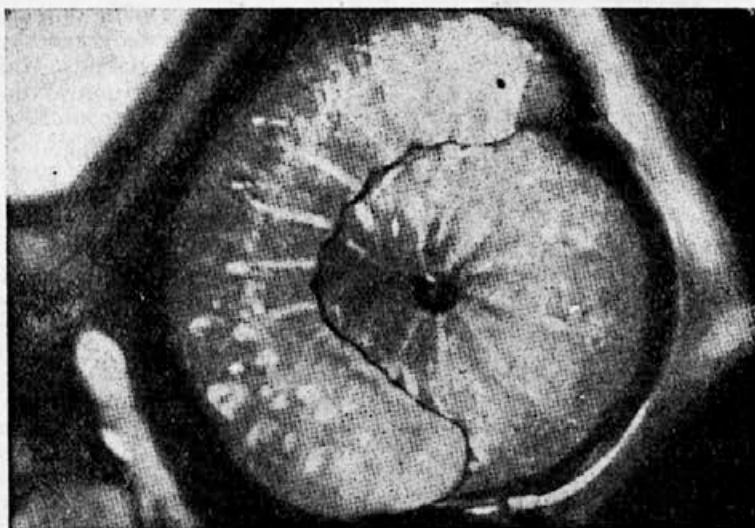
Kasneje sem še skrbneje opazovala svoje ljubljenske. In res sem čez štiri leta pet tednov po prestavljanju našla v mediščih kar dveh panjev pokrite matičnike. V enem celo dva. Ker so bili vsi ti matičniki tik pod gornjo letvico satnika, sem jih imela za nekakšno čebeljo zablodo. Iz radovednosti sem dva podrla, toda v obeh sem našla že skoraj godni matici. Tretjega sem pustila, da bi videla, kaj se bo iz njega poglobilo. Čez štiri dni se je v medišču panja števil. 9 pojavila mlada, dokaj slabotna matica. Prepustila sem jo njeni usodi in čebele so jo res kmalu odstranile.

pa naj je bilo to veselo ali žalostno, smola, polomija ali napredek. Tako hrani moj zapisnik kar štiri primerke prenašanja jajčec po čebelah. Za nameček sem letos v začetku junija doživela še peti primer. Marsikomu se bo zdelo vse to malo verjetno, a je vendarle gola resnica, torej nikaka čebelarška latinščina.

Prvič sem na takšno čudo nalletela pred 21 leti. Prestavljala sem 7., 8. in 9. maja. Pri prvem točenju zapazim v medišču panja št. 11 na novo potegnjen matičnik, za katerega pa se nisem dosti zmenila. Pri drugem točenju 11. junija najdem na istem satu že pokrit matičnik. Brž pregledam vse sate v medišču. Ti so bili popolnoma zaliti z medom, a na njih ni bilo o zalegi nikakega sledu. Sat z matičnikom postavim na sredo medišča, ob straneh pa razvrstim iztočene sate. Žrelo v medišču toliko odprem, da sta se mogli preriti skozenj le dve čebeli. Nato sem vse skupaj pustila v miru, da se po svoje razvija. Dne 27. ju-

Do tretjega podobnega dogodka je preteklo polnih 12 let. Prve dni julija sem opazila, da panj šte. 11 prelega. Da bi ugotovila, koliko je že donosa, sem pogledala v medišče. Tik nad matično rešetko ob zadnji letvici srednjega sata sem opazila pokrit matičnik. Pregledala sem nemudoma vse sate v medišču. Bili so kar lepo zaliti z medom, le o zalegi ni bilo sledu. Sat z matičnikom sem s čebelami vred porabila za narejenca. Peti dan se je v plodišču panja šte. 11 izlegla prva matica, dan kasneje pa tudi v narejencu.

Še bolj pa sem bila presenečena prihodnje leto, in sicer zopet zaradi družine v panju šte. 11. Panj je rojil s pevko. Ker se je pomladna paša bližala h koncu, sem porezala vse matičnike, roj pa vrnila izrojencu. Takoj drugi dan sem mu dodala sat z jajčeci. Tako namreč naredim pri vseh panjih, v katerih se matica pripravlja na svatbeni izlet. Na ta način se zavarujem proti možnosti, da bi mi družina postala trotovska. Koristno je to tudi zato, ker se lahko že s tem, da si ogledam dodani sat, čez nekaj dni prepričam, kako je praha uspela. Šesti dan sem na tem satu odkrila matičnik

Dve ličinki v eni celici (Iz knjige I. G. de Roevera »Bijen en Bijenhouden«)

z žrko. Zalega pa je bila na tem satu tako na redko posejana, da sem osupnila. Saj sem vendar dodala družini sat, ki je bil strnjeno zaležen z jajčeci. Pregledala sem še druge sate v plodišču. Na obeh straneh dodanega sata sem našla raztresene žrke približno iste starosti. Vse ugibanje me ni privedlo nikamor. Odstranila sem matičnik in dodala družini mlado spraseno matico. Iz radovednosti sem pregledala še medišče. Tukaj pa je moje presenečenje doseglo višek. V njem sem odkrila matičnik z enako staro žrko kakor v plodišču. Na satu z matičnikom pa se je plaho sprehajala pravkar poležena matica. Nekaj časa sem stala kakor okamenela. Končno sem se vendarle zavedla. V plodišču sem odstranila spraseno matico in jo zamenjala z mlado porednico iz medišča. Še tisti dan je zletela na praho, dosegla svoj namen in se srečno vrnila v panj.

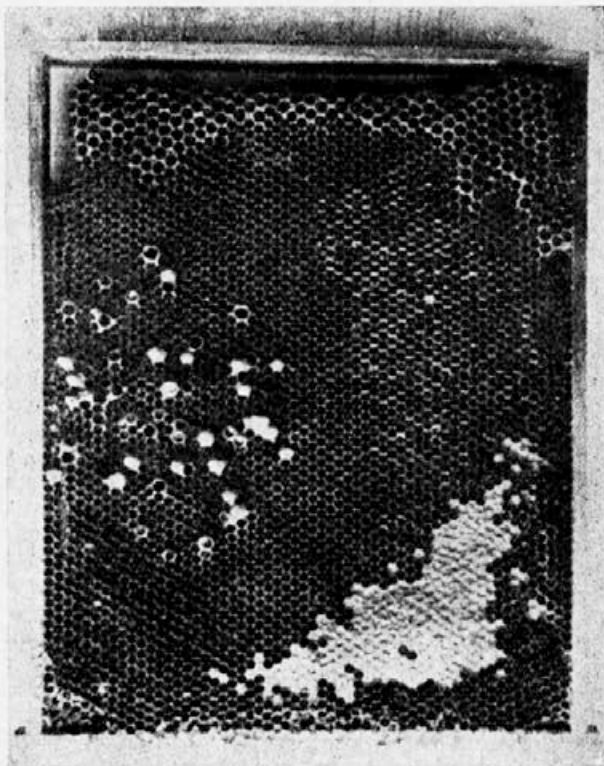
Čez deset dni sem panj znova pregledala. Matica je pridno zalegala. Raztresene žrke, ki so me spravile v takšno začudenje, so bile vse čebelje.

Letos sem 1. junija vzrejala rezervne matice. Ko odprem panj šte. 7, takoj zapazim, da sedi na roj. Res odkrijem pri pregledu dva zaležena, a še nepokrita matičnika. Da mu preženem rojilne muhe, mu odvezam dva sata pokrite zalege s čebelami vred, sata z matičnikom pa prestavim v medišče z namenom, da ju porabim za prašilčke, ko bosta pokrita. Namesto odvzetih satov vtaknem v plodišče štiri satnice. Pri prestavljanju pa najdem v medišču na tretjem satu od desne strani tik nad matično rešetko matičnik, v katerem je stalo jajčece popolnoma pokoncu. Na ostalih satih ni bilo nobene zalege.

Zmešnjava, ki je nastala v panju, je čebele takoj iztreznila. Docela jih je minil rojilni nagon, kljub temu pa so v medišču še naprej gojile tri matičnike. Ko so bili vsi trije pokriti, sem dva porabila drugod, tretjega pa pustila, da bi videla, kaj se bo zgodilo. Matica se je poglela, ker pa medišče ni bilo odprto, so jo čebele same odstranile.

Vse te izkušnje so zame dovolj jasen dokaz, da čebele prenašajo jajčeca. Toda kako? To vprašanje mi je neprestano rojilo po glavi. Kolikokrat sem si natihoma želela, da bi vsaj enkrat pogledala v to skrivnostno delo svojih negovank. Želja se mi je letos mesca marca in aprila vsaj deloma izpolnila. Pri spomladanskem pregledu sem v panju št. 1 opazila majhnega trota, ki se je bil najbrž polegel v čebelji celici. Poleg tega sem našla tu in tam celice z grbasto zalego. Zaležene celice sem natančno preiskala. V nekaterih sem videla pravilno postavljena jajčeca, v drugih pa po dvoje ali celo po troje križem kražem razmetanih jajčec. Prilepljena so bila

na stene, nekatera blizu dna, druga više, tretja prav ob robu, posamezna pa kar na robu celic. Vso pozornost sem posvetila enoletni matici, ki je bila na oko zelo lepa. Moja radovednost je ni prav nič motila. Kretala se je počasi, kakor bi jo že težila starost. Tu in tam jo je katera izmed čebel nakrmila. Ko je pri iskanju praznih celic prišla do medenih, se je tudi sama hranila. Naenkrat pa so jo obkrožile čebele, vendar ne s kakim sovražnim namenom. Božale so jo s tipalnicami in ji prožile rilčke, kot bi se ji hotele dobrikati. Ena je celo zaplesala po njenem hrbtu. Matica je to ljubimkanje nekaj časa

Sat iz trotávega panja. (Po fotografiji I. Wáflerja iz Schweizerische Bienenzeitung)

mirno prenašala, ko pa se ga je naveličala, se je oprostila čebel in nadaljevala pot po satu. Takrat so ji pričela iz zadka uhajati jajčeca in padati v celice. Ko je matica lazila po pokritih celicah, so padala tudi na pokrovčke. V kakršni legi se je jajčece dotaknilo pokrovčka, v takšni je ostalo, a samo za hip, kajti že je bila pri njem čebelica, ki se ga je dotaknila z rilčkom ter ga nemudoma odnesla v najbližjo celico.

Matico sem prvotno obsodila na smrt, ker pa me je nenavaden pojav zanimal, sem se premislila in jo pomilostila, čeprav sem se zavedala, da bo panj potreboval krepko podporo. Panj sem često odprla, včasih po dvakrat na dan, vsake tri dni enkrat pa gotovo. Pri miru sem ga puščala samo ob deževnih in hladnih dnevih. Vsakokrat se mi je nudila ista slika. Matica je nemoteno zalegala in raztresala jajčeca. Čebele so ji bile stalno za petami, pobirale za njo jajčeca in jih odnašale v celice. To prenašanje me je najbolj zanimalo. Vršilo se je zelo hitro in v veliki gneči, tako da je bilo težko slediti posameznim fazam. Zelo sem bila radovedna, kakšne čebele se bodo poleggle iz te mešanice jajčec, odkrila pa nisem niti enega primera, da bi bili v celici po dve bubi, čeprav sem tu in tam našla po dve žrki. Vedno je ena kaj kmalu izginila. Da bi si olajšala opazovanje, sem kasneje začela robove zaleženih celic barvati z belo barvo, ki jo rabim za označevanje matic. Iz onih celic, v katerih so bila jajčeca brez reda nametana, so skoraj brez izjeme vsa izginila. Kjer je bilo jajčece prilepljeno blizu dna, je žrka ležala nekoliko poševno, kar se je kasneje izravnalo, le v nekaj primerih so bile žrke z obema koncema obrnjene proti dnu. To so bile žrke iz jajčec, ki so bila prilepljena nekoliko višje na stenah celic. Seveda je moje opazovanje trajalo samo tako dolgo, dokler ni bila zalega pokrita. Pokrovčki so zabrisali bela znamenja na robovih celic. Čebele in troti so se normalno podelgali. Nikjer nisem opazila pohabljenih čebel ali trotov.

Mnogo užitka so mi nudila ta moja opazovanja. Trajala so do 12. maja.

Takrat je poleg stare že začela zalegati mlada matica. Še mesec dni sta obe živeli v najlepši slogi. Ko pa je izginila stara matica, je izginila tudi grbasto zalega. (Matičniki so bili dvakrat nastavljeni in zaleženi; prve so čebele razgrizle.)

Nekaj podobnega se je primerilo letos tudi čebelariki Ančki v sosednji vasi. Na velikonočni ponedeljek je pridirjala k meni na kolesu ter me vsa zasopla povabila, naj si grem ogledat njeno novo čudo. Matica ji je namreč trosila jajčeca po satih in čebele so jih za njo pobirale. Še isti dan sem se oglasila pri njej. Ančkina matica se je ponašala prav tako kakor moja, razlika je bila le v tem, da je bila trotovka. Čebelje zalege ni bilo najti na nobenem satu, pač pa sem opazila izredno nabreklo grbasto zalego, podobno valovitemu gričevju. Takoj sem začela razkopavati te gričke. Pod pokrovci sem našla skoraj v vsaki celici po dve trotovski bubi. Ena je ležala pravilno v celici, druga pa vrh prve počez, tako da je je dobršen del molelo preko robov. Matico sva z Ančko odstranili, oslabeledo družino pa pridružili drugi v sosednjem panju.

H. Peternel:

Zoževanje plodišča čez zimo

Zaradi izredno slabe čebelarke letine smo bili čebelarji lanske jeseni pred usodno odločitvijo: ali zmanjšati število družin, ali zazimiti tudi večje število slabičev. Kakor večina čebelarjev v takem primeru, sem se nazadnje tudi jaz odločil, da zazimim večino družin in odstranim samo prave slabiče, češ bom pa spomladi naprej združeval, če bo potrebno.

Da bi šibkejše družine zimske neprilike laže prestale, sem se odločil za dvojne izhodev za silo. Nekaj družinic sem prezimil v mediščih drugih družin, nekaterim pa sem zožil za prezimovanje določene prostore v plodiščih. Pri tistih panjih, v katerih sem prezimoval po dvojne družinic, sem medišča strogo ločil od plodišč ne samo z rešetkami in nanje položenimi deščicami, ampak še s pločevinastimi vložki, ki so bili nabiti na deščice odnosno na okvire matičnih rešetk.

Zoževal sem plodišča na tri načine. Nekaterim družinam sem strogo ločil prostor, ki so ga zasedale, od ostalega prostora in tega še zatlačil s slabimi prevodniki toplote. Pri drugih družinah sem stranski prazni prostor napolnil s celimi pregradnimi deskami, pri tretjih pa sem ob obeh straneh dodal po dva starejša izdelana, vendar prazna sata. Vse družinice so sedele na sedmih satih. Zadaj in zgoraj so bile enako skrbno zapažene. Nestrpnost sem pričakoval pomladi; silno sem bil radoveden, kakšen bo uspeh teh mojih načinov zoženja.

Letos je bil za čebele prvi pomladanski izlet 19. januarja. Naslednji dan je bilo že mogoče bežno pregledati družine in ugotoviti, koliko imajo še hrane. Pregled mi je pokazal, da so bili vsi načini zoženja uspešni; vse družinice so imele skoraj toliko medu kakor jeseni. Z zadovoljstvom sem vzela to na znanje ter si zraven takoj mislil, da se bo končni uspeh pokazal šele pozneje. In resnično sem imel kaj videti!

Pomlad je bila neugodna; januar in februar sta bila toplejša od marca in aprila. Matice so z zaleganjem, začetim v februarju, nadaljevale kljub mrzlim vetrovom, ki so cele dneve pihali izredno trdovratno. Najbolj se je širila zalega v družinica, ki so prezimovale v mediščih. Tem je najprej zmanjkalo pašnih čebel, ker so izletavale ob vsakem vremenu, nato pa tudi hrane, ki so jo medtem porabile za zalego. Ker je krmljenje čebel v medišču kočljiva stvar, sem se odločil, da s temi revčki priskočim na pomoč nekaterim družinam, ki so postale brezmatične. Tako sem se znebil prvih družinic, ki jim je zmanjkalo hrane. Kmalu potem je pošel družinica med v zoženih plodiščih, in sicer najprej tistim, ki so bile hermetično zožene, nato pa še onim, ki so bile zožene s celimi deskami. Večino teh sem rešil z zasilnim krmljenjem. Le družinice, ki so imele po dva prazna sata ob straneh, niso potrebovale nikake pomoči.

Razume se, da je pri takšni pomladi, kot je bila letos, moralo do tega priti. Toplota v mediščih je zapeljala družinice, da so pregodaj pričele gojiti zalego in tako prve potrošile vso svojo hrano. Družinice, ki so bile strogo zožene, so kmalu za njimi prišle v enako stisko za hrano. Tudi nje je toplota zapeljala v prekomerno in prezgodnje zaleganje. Družinice, ki so bile utesnjene po pregradnih deskah, so prav tako preveč zalegale in pri neugodni pomladi kmalu porabile ves med. V onih družinica, ki so imele prostor omejen samo po izdelanih satih, pa je hlad zadrževal zaleganje. Ker je gnezdo ostalo v pravih mejah, je bila tudi poraba hrane pri njih razmeroma majhna.

Odprto ostane vprašanje, ali bi se zgodilo vsako pomlad tako, ali bi prišlo do tega v vseh krajih, tudi v onih, ki imajo prvo pomladansko pašo na resi. Vsekakor je bil ta poizkus ne samo zanimiv, temveč tudi poučen. Mene je privedel do sklepa, da se ne bom več mučil jeseni z zoževanjem plodišč. Le nekaj družinic bom prezimoval v mediščih drugih družin, da bom imel na pomlad pri roki pomoč za plemenjake, ki bodo postali brezmatični, ostale pa vedno pustil kar v plodiščih, zoženih samo s praznimi sati.

Sicer pa upajmo, da bodo letine boljše in čebele ob zazimljenju dovolj založene z vsem potrebnim, tako da plodišč sploh ne bo treba zoževati!

Debevec Leopold:

Pospešujmo storilnost čebeljih družin!

Ali se vam je že primerilo, da vas je kljub dobremu opravljanju čebeljih družin in dolgoletni skrbni odbiri matic v poprečnem pridelku medu na panj vendarle posekal nebogljen začetnik? Gotovo se vam je zdelo to nekaj nezaslišanega: v istem kraju, ob enakih pašnih prilikah in celo že kar prvo leto, ko si je čebelarček komaj nabavil nekaj na pol propalih čebeljih družin, nekje daleč seveda, saj vi mu jih tako za noben denar ne bi prodali! Revež ni imel izkušenj ne znanja, niti zaloge rezervnega satja, niti pripravnega orodja, pa še tega in onega mu je manjkalo! Odkod torej uspeh?

Meni se je nekaj podobnega že nekajkrat pripetilo, toda v obratnem smislu, ker sem prednosti po gornjem primeru slučajno vedno sam pospravil. V obdobju med obema vojnama sem se s čebelami trikrat selil, prvič iz »morostarske« megle v prekmursko ravnino, drugič v vinorodno Posavje in tretjič v predalpski svet Mislinjske doline pod Pohorjem. Povsod sem prvo leto pri točenju medenega pridelka mnogo bolje odrezal kot domači čebelarji. Poprečni donos po panju je bil pri meni znatno višji, da, dvakrat je celo nanoslo, da sem točil sam, domači čebelarji so namreč imeli prazna medišča. Seveda so mi pošteno zavidali in me imeli malce tudi na sumu, da žival skrivaj pitam in zraven menda še »copram« kali, da imam nove, boljše panje, boljše čebelje pleme in še več podobnega, vendar pravega le niso pogodili in spočetka seveda tudi jaz sam ne. Nehote sem na ta način prišel do nekakega »čebelarskega ugleda«, četudi prav po nedolžnem, ker priznati moram, da sem bil in sem še čisto navaden in poprečen »fušar«. Toda izredna razlika v donosu se je vedno po nekaj letih, ko so se čebele privadile novemu okolju ter so v družinah zavladaile mlade, v novem kraju sprašene matice, manjšala in naposled popolnoma izginila. Imel sem odslej pač boljše in slabše medarje, kakor vsak čebelar v okolici, toda bistvene razlike v donosu ni bilo več.

Le odkod ona razlika v donosu? Po mojem mnenju jo je mogla povzročiti edino »sprememba zraka«, ki najbrž prija čebelam prav tako kot ljudem. Čebele, predstavljene v nove, drugačne razmere (nadmorska višina, toplota, vlaga v zraku in zemlji, vetrovi, paša in še mnogotere druge okolnosti) so pač primorane, da se čimprej prilagodijo spremembi. Vržejo se na delo s podvojeno podjetnostjo in vztrajnostjo in potem ni čudno, če se kot nujna posledica pokažejo tudi izredni uspehi! Zelo verjetno je nadalje, da čebele spočetka nabirajo medečino tudi na rastlinah, za katere se domačinke že davno več ne zmenijo. Na videz je to sicer malenkost, vendar more takšna malenkost občutno vplivati na donos!

Še eno stvar naj omenim v tej zvezi. Ali ne poskuša tudi roj odleteti proč, čim dlje od svojega starega bivališča, si poiskati novo domovanje v drugačnem okolju ter se na svoj način čim bolj osamosvojiti. Brez dvoma ima in je imelo to dejstvo za razvoj in obstanek vrste ugodne in odločilne posledice.

Po vsem tem se nam vsiljuje vprašanje, zakaj čebelarji te lastnosti svojih čebel dovolj ne izkoriščajo in bolj ne obračajo v svoj prid? Prevaževalci, ki vozijo čebele v razne paše, sicer nevede in nehote izrabljajo to prednost, toda kaj pa ostali čebelarji? Ali ne bi tudi njim kazalo prav nalašč zaradi omenjene spremembe od časa do časa, vsako drugo, tretje leto, prepeljati čebele nekam drugam, zaradi mene recimo v neko manj izrazito

in izdatno pašo, kamor sicer ne prevažamo, in jih tam pustiti dalj časa! Vsekakor bi veljalo vsaj poizkusiti!

Ali ni navsezadnje veliko hvalo, ki so jo po svetu včasih peli pridnosti uvoženih čebeljih pasem, do neke mere pripisati prav dejstvu, ki smo ga zgoraj omenili: spremembi okolja? V novi sredini se je naglo pokazala in izkazala potencirana pridnost uvoženega plemena, čez nekaj let pa najbrž izginila. In zopet je bilo treba »osvežiti kri« z novo pošiljko! Ali niso prav zaradi tega naši gorenjski čebelarji nekoč služili lepe denarce in še lepše seveda čebelarški trgovci!

Se ena stvar je, ki prav tako pomaga začetniku do uspeha. Družina, ki ima priložnost, da gradi satje, je vedno marljivejša od one, ki te možnosti nima. Takšne priložnosti pri nobenem začetniku ne manjka. Družine gradijo, sedijo na mladem satju, so zato zdrave, v pravem razpoloženju in neutrudne v kopičenju medenih zalog. Nasprotno pa more biti starejšemu čebelarju rezervno satje v nekem pogledu celo v škodo. Staro satje ne izmenjava več tako pogosto, ker mu je potrebno za rezervo, poleg tega pa še varčuje z njim, ker ga je stara šola vedno učila, da porabijo čebele za izdelavo 1 kg satja celih 10 kg medu ter da je rezervno satje za čebelarja pravi zaklad. Čebelar niti ne pomisli, da je staro satje pravo ognjišče vseh mogočih bolezenskih klic, da predstavlja tako rekoč stalno nevarnost za zdrave družin. Čebelje družine mu pri vsem tem lenarijo v panjih, posedajo na starem satju brez pravega veselja do dela. Zato v koš s takimi nazori! Dajte čebelam možnost, da bodo gradile! Vsaka družina naj letno izdela vsaj dva, tri, ob boljši paši, zlasti če je močna, tudi po več satov! In še iz gradilnega satnika, kjer imajo čebele vedno priliko odlagati prekomerno »maščobo«, lahko izrežete marsikak sateček, ki vam bo pomnožil pridelek voska. Dvojni dobiček boste imeli vi in vsa skupnost, več medu in več voska!

Niso sicer nikaka odkritja, niti nove stvari, ki jih omenjam in priporočam, vendar tiči prav v teh za prizadevnega in pravega čebelarja vir — večjega uspeha. Proizvodnjo medu in voska bomo morali vsekakor dvigniti, če bomo hoteli zadostiti povečanemu povpraševanju. To je sedaj naravnost nujno, kajti delovni ljudje in zlasti še otroci potrebujejo več medu, a naša mlada industrija več voska.

Fuis Janez:

Tehnika prevažanja

Prevažanje čebel postavlja pred čebelarja dva problema: ventilacijo panja med prevozom in obrambo pred roparicami na pasišču. Če prebiramo starejše letnike »Slovenskega čebelarja«, bomo pogosto naleteli na dopise o prevažanju čebel, skozi katere se kot rdeča nit prepletata ta dva problema. Prav tako se še vsi dobro spominjamo masovnega prevoza v Vojvodino leta 1946., ko je bilo deloma uničeno, deloma pa oslABLJENO izredno visoko število čebeljih družin.

Ljudje so prišli na razne domisleke in ukrepe, da bi preprečili take nezgode in dosegli, da bi panji med potjo imeli dovolj potrebnega zraka. Nekoč je celo nekdo predlagal, da bi opremili AŽ-panje s posebnimi dimniki, čemur se je gotovo marsikdo namuznil. Za kakšno višino dimnika neki bi se čebelarji zedinili in s kakšnimi dimniki vse bi našemili prevozniki svoje panje, preden bi bil pravi tip standardiziran, če bi seveda predlog o dimnikih prodr!

Naj takoj povem, da ne spadam med čebelarje prevoznike. Moji panji stojijo vse leto na svojem mestu. Kljub temu so me vedno zanimale tudi

muke prevaževalcev. Često sem razmišljal, kako bi bilo treba preurediti AZ-panje, da bi rešili ta pereča problema. Plod tega razmišljanja je predlog, o katerem bom govoril v naslednjem.

Med prevozom silijo čebele k žrelu. Ob njem se jih včasih toliko nagnete, da ga zamašijo. Zato večina čebelarjev med prevozom odpira zadnja vratca, da bi se panji zračili skozi zamreženo okence. Toda kljub temu se pri žrelu čebele močno prerivajo, kar ima za posledico lep kupček mrtvic. Iz razprav v prejšnjih letnikih »Čebelarja« je mogoče sklepati, da zračenje z odpiranjem vratc ni dalo zadovoljivih uspehov.

Zdi pa se mi, da bi pravilno in zadostno zračenje panjev med prevozom dosegli na ta način, da bi pod železnimi palicami, na katerih slone satniki, napeli mrežo preko vse površine poda, tako da bi čebele ne mogle prehajati z okvirov na dno panja. Žrelo bi morali v ta namen zvišati, to se pravi izrezati bi ga morali toliko višje, da bi brado lahko dvignili do mreže. Sedanje američansko žrelo, ki seže preko vse širine panja, bi moralo ostati, zagozdo pa bi bilo treba iztakniti. Mrežo bi skozi američansko žrelo podaljšali in pritrdili na spodnjo stran brade. Kaj bi s tem dosegli? Čebele nad mrežo bi sicer še vedno silile k žrelu, toda izpod brade bi zrak skozi prvotno žrelo neovirano prihajal v panj in se širil po vsem njegovem dnu. Ne glede na stanje pri žrelu bi se torej zrak v panju sproti obnavljal. Razen tega bi bilo treba nalagati panje v vagon ali na voz tako, da bi bila vsa žrela obrnjena v smeri vožnje. V kolikor to ne bi bilo mogoče, bi jih bilo treba zlagati v skladanicah poševno, da bi bili vsaj deloma obrnjeni proti zračni struji.

Ko sem nekoč prepeljal panj čebel 100 km daleč, sem našel pri žrelu cel kupček mrtvic. Zato sem pri drugem takšnem prevažanju pritrdil ob žrelu znotraj panja 10 cm visoko mrežo, ki sem jo navpično nagubal. Gube, ki so bile toliko globoke, da je med njihove nabore bilo mogoče vtakniti svinčnik, so ovirale čebele, da se niso mogle pririniti tik do žrela. Zato sem takrat opravil prevoz brez mrtvic.

Na pasiščih nastane večkrat ropanje. Ropanje se nikoli ne vname nenadoma v velikem obsegu. Izzovejo ga vedno posamezne čebele oglednice, ki so kjer koli in kakor koli odkrile možnost ropanja. Te posameznice spočetka ne silijo v tuje panje skozi žrelo. Pri mojih panjih, ki jih nimam v čebelnjaku, temveč posamezno razmeščene po vrtu, je možno ob vseh vročih brezpašnih dnevih opazovati, kako tuje čebele krožijo okoli njih. Stikajo na vseh straneh; tudi pod panji iščejo nezaščitene vhode, skozi vsako režo skušajo prodreti. Če drugod ne najdejo možnosti za vdor, navale na žrelo in šele tedaj, ko se jim skozi žrelo posreči priti v notranjost, izzovejo ropanje večjega obsega, ki more uničiti cele družine. Pri panju, preurejenem na zgoraj opisani način, bi roparice oglednice redno zašle v nezaščitene prostor pod brado. Pod mrežo na dnu panja bi se izčrpale z brezuspešnimi poskusi, da bi vdrle do medu ter bi se konec koncev morale vrniti z neugodnim poročilom. Seveda bi morala biti mreža nepokvarjena in dobro pritrjena, sicer bi bila brez pomena.

Takšno ventilacijo bi bilo mogoče pri AZ-panju napraviti tudi tako, da bi večji del dna izrezali, odprtino pa prekrili z mrežo. Sprednji rob bi bil prost, na ostale tri pa bi s spodnje strani pribili 2–3 cm debele letve, a na te novo dno.

Ponoviti moram, da je vse to le predlog. Ker predlog ni izšel iz prakse, ga bo treba še preizkusiti. Prepričan sem, da se bo kdo našel, ki bo napravil to poskušnjo. Saj poskušamo vsi radi, posebno če poskus ne velja mnogo truda in stroškov. Če bi se poskus obnesel, bi napravili velik korak naprej v naprednem čebelarstvu.

Izdelovanje medicine

(Konec)

21. Lipova medicina

Za to medicino vzamemo lipov med samo iz svežih julijskih satov. Odprt sat položimo na rešeto nad posodo, da počasi izkoplje pri toploti 25–35° C. Na 12 l vode odmerimo 16 kg medu. Raztopino kuhamo v zaprti posodi 1 uro in posnemamo peno. Potem ji dolijemo toliko vode, kolikor se je povrelo. Čez eno uro kuhamo še tako dolgo, da nam ostane samo polovica tekočine. Ko ji dodamo droži iz čiste kulture kvasnic in 20 g amonijevega metafosfata, začne kipeti. V zaprtih posodah jo je treba kuhati zaradi tega, da ne zgubi arome po lipi.

22. Litavska medicina

Na en del medu odmerimo dva dela vode. Pri kuhanju pridno pobiramo peno in dolivamo vodo, kolikor se je pokuha. Med kuhanjem dodamo na 100 l raztopine 150 g plodov in 100 g cvetov črnega bezga (*sambucus niger*). Hmelja ne pridajamo.

23. Trojna medicina

Na en del medu vzamemo dva dela vode, zaznamujemo v kotlu višino raztopine in kuhamo tri do štiri ure. Potem dolijemo toliko vode, kolikor se je povrelo, in vse skupaj še enkrat prekuhamo. Ko se tekočina ohladi, jo nalijemo v sod ter ji dodamo droži iz čiste kulture glivic in na vsakih 25 kg medu 50 g amonijevega metafosfata.

24. Odišavljena medicina (2. način)

Napravimo jo kakor trojno medicino, samo da ji pri kuhanju dodamo na vsakih 100 l tekočine po 10 g muškatovega cveta, ingvera in cimeta, 5 g nageljnovih žebic, nekaj zrn popra in 100 g hmelja.

25. Rubljeva medicina

Steklenica te medicine je veljala včasih en rubelj. Od tod njeno sedanje ime. Napravimo jo takole: V 6 l vode razpustimo 10 kg medu in 6 kg sladkorja. Raztopino kuhamo v zaprtem kotlu. Ko se ohladi, jo pretočimo v sod, nakar ji dodamo droži iz čiste kulture glivic, 200 g vijoličnih korenin, 25 g zrezanega ingvera, 10 do 35 kapljic rožnega olja in 2 g limonovega olja. Preden zapremo sod s kipelno veho, dodamo še 1½ l belega kislega vina.

26. Keberlova medicina Malaga

V 56 l vode razpustimo 20 kg medu in raztopino počasi kuhamo 1½ do 2 uri. Pri tem pridno pobiramo peno. Še vročo pretočimo v sod, a ko se ohladi, dodamo sok iz 1 kg kuhanega grozdja »Malaga«, četrt litra mandeljevega in četrt litra orehovega ekstrakta. Ekstrakt dobimo, če na mandeljne (10 dkg sladkih in 3 dkg grenkih) in na zelene narezane orehe nalijemo čistega alkohola. Steklenica s tem ekstraktom mora stati nekaj dni na toplem prostoru. Da postane tekočina temnejša, jo obarvamo s karamelom (žganim sladkorjem). Potem dodamo še 50 g amonijevega metafosfata in 20 g vinske kisline, dobro zmešamo in dolijemo droži iz čiste kulture kvasnic.

Dišeče medeno vino

To je vino z veliko množino alkohola, ki je sicer sladko, vendar nekoliko greni. Po okusu je podobno znanemu italijanskemu vermutu. Izdelujemo ga iz dobrega medenega sadnega vina, ki je že dozorelo. Približno za en teden vložimo v vino platneno vrečico, v kateri je zmes tehle dišav: navadni in rimski pelin, tavžent rože, vijolične korenine, quassia amara, benedikta, žegnani koren (geum), kolmež (acurus calamus) — koriander, meta, pomarančne lupine, gozdni koren (angelika), cimeti, bezgov cvet (sambucus nigra), muškatoval orešek, nageljnovi žbice itd. Te dišave prodaja vsaka drogerija. Iz njih pa lahko naredimo tudi alkoholni ekstrakt, ki ga zlijemo naravnost v vino. Esenco napravimo iz 3 litrov čistega alkohola, v katerega namočimo za dva dni zmes iz $\frac{1}{2}$ kg navadnega in rimskega pelina, 120 g gentianove korenine, 40 g gozdnega korena, 15 g nageljnove žbice, 10 g kardamoma, 50 g poprove mete, 10 g cimeta, 40 g melise, 30 g alpskega pelina in 50 g komarčka (foeniculum). Esenco zmešamo s 25 l vina ali medice, v kateri je bilo raztopljenega $12\frac{1}{2}$ kg sladkorja. To potem prilijemo k ostalemu vinu do 1 hl.

Šumeča medena vina

To so po navadi lahka vina, v katerih je okrog 10 % alkohola, nekaj sladkorja in zelo veliko ogljikove kisline. Kadar odpremo steklenico, začne vino šumeti in kipeti iz steklenice. Šumeče vino delamo lahko na štiri načine:

1. Vina ali medice ne pustimo dozoreti v sodu, ampak jo, ko še močno vre, pretočimo v steklenice in te nato dobro zamašimo. Zamašek pritrdimo z žico, steklenice pa zložimo v kleti tako, da so obrnjene navzdol.

2. Pustimo, da se ogljikova kislina tvori naravnost v steklenicah, v katere smo pretočili določeno količino dobrega, že dozorelega vina ali medice ter ji dodali nekaj sode bikarbone in vinske kisline.

3. V dozorelo vino ali medico vbrizgamo, ko smo jo pretočili v steklenice, ogljikov dvokis tako, kakor se to dela pri izdelavi sodavice ali limonad. Seveda potrebujemo za to komplicirano strojno napravo.

4. Šumeče vino lahko naredimo na način a la champagne.

Pri vsakem izmed teh načinov moramo uporabiti posebne steklenice z močnimi stenami, ki vzdrže pritisk ogljikovega dvokisa.

1. Šumeče vino, narejeno tako, da dovre v steklenicah

Na 3 l vode damo 100 dkg medu, kuhamo, pobiramo pene, dodamo 3 g amonijevega metafosfata, kakor tudi droži iz čiste kulture glivic. Pijačo pustimo vreti približno tri dni. Potem jo pretočimo v steklenice, te zamašimo, jim vratove zavarujemo z žico in jih spravimo v klet. Čez pol leta je šumeča medica narejena. Na ta način lahko naredimo tudi dobre medene pijače, ki vsebujejo majhno množino alkohola.

a) V 10 l vode raztopimo 1 kg medu; raztopino kuhamo pol ure in pri tem pobiramo peno. Ko se ohladi, ji dodamo droži iz čiste kulture kvasnic. Kadar tekočina močno vre (t. j. čez 2 do 4 dni), jo pretočimo v steklenice. Steklenice zamašimo, zavarujemo z žico in odnesemo v hladen prostor, da se medica popolnoma sčisti.

b) V 1 litru vrele vode raztopimo $\frac{1}{4}$ kg medu, pokuhamo, dodamo sok dveh limon in droži iz čiste kulture kvasnic. Čez tri dni medico pretočimo v steklenice itd.

c) V 10 l vode raztopimo 1 kg medu in raztopino pokuhamo. Ko se ohladi, ji dodamo čiste kulture glivic in pustimo približno dva dni vreti. Potem kanemo vanjo nekaj kapljic limonovega olja, jo pretočimo v steklenice, steklenice zamašimo, jih zavarujemo z žico in spravimo v klet, dokler se tekočina popolnoma ne zbistri.

d) V 10 l tople vode razpustimo 1 kg medu in ga prekuhamo. Ko se tekočina ohladi, ji dodamo droži iz čiste kulture kvasnic in sok treh limon. Nato jo pustimo približno dva dni vreti, naprej pa ravnamo tako, kakor je opisano pod c).

2. Šumeče vino, narejeno z dodatkom sode

a) V steklenico nalijemo $\frac{1}{6}$ litra dobrega sadjevca ali medicine ter jo dopolnimo s 40 cm³ konjaka ali brandyja in s 160 cm³ medene raztopine (ki jo naredimo tako, da razpustimo 120 g medu v 160 cm³ vode, kuhamo pol ure, hkrati pa pobiramo peno). Ko dodamo še 2 g sode bikarbone in 2 g vinske kisline, steklenice zamašimo, jim zavarujemo vratove z žico in jih spravimo na hladnem mestu.

b) V steklenice z močnimi stenami nalijemo do $\frac{5}{6}$ l dobrega sadnega vina ali medicine. Vinu odnosno medicini dodamo 100 cm³ medene raztopine (napravljenega iz 60 g medu in 100 cm³ vode), 10 g Jamaika-ruma, 5 g sode bikarbone in 5 g vinske kisline. Z zamašenimi steklenicami ravnamo tako kakor pri vseh šumečih vinih.

3. Šumeče vino iz povretega sadjevca ali medicine

V steklenice z močnimi stenami nalijemo dobrega sadjevca ali medicine do tri prste pod vratom. Pijači dodamo nekoliko kapljic čiste kulture kvasnic in 20 g raztopljenega sladkorja. Steklenice zamašimo, zavarujemo z žico in postavimo z navzdol obrnjenimi vratovi na mestu, kjer je stalna toplota 20–25° C. Čez 14 dni pogledamo, če so se kvasnice oprijele zamaška. S previdnim obračanjem steklenice prisilimo kvasnice, ki so se oprijele grla, da se lepše zbero na zamašku. Potem steklenico ohladimo (najbolje na ledu) in pretrgamo žico. (Steklenica mora biti neprenehoma obrnjena z vratom navzdol, da se usedle kvasnice zopet ne dvignejo). Ko zleti zamašek s kvasnicami v zrak, pridržimo vino s palcem, da ne izteče, steklenico obrnemo, ji obrišemo vrat, jo dopolnimo s sladkorjem, ki smo ga raztopili v razredčenem konjaku ali žganju, jo znova zamašimo, zavarujemo z žico in spravimo na hladno.

Kis

Zgodi se, da se medica ali medeno sadno vino, če niso posode, v katerih hranimo pijačo, vedno polne, skisa. Na površini se napravi kan, t. j. mrena, sestavljena iz samih očetnih bakterij. Te pretvorijo etilni alkohol, ki je v tekočini, v očetno kislino. Za proces, ki ga lahko izrazimo s kemično enačbo $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH} + \text{O}_2 = \text{CH}_3\text{COOH} + \text{H}_2\text{O}$, je potreben kisik iz zraka in hranil. Hranil je v medenih tekočinah dovolj in zato se očetne bakterije, če zaidejo vanje iz zraka, naglo razmnože. Kadar je taka alkoholna pijača že zelo okisana, a nima druge napake (duha po miših ali grenkega okusa), jo je najbolje pustiti, da se skisa (oksidira). Kisanje ne nastopi med vretjem, ampak šele potem, ko smo tekočino spravili v klet. Če hočemo podpreti razvoj očetnih bakterij, prenesemo posodo v prostor s temperaturo 20–30° C. Tam se kisanje nadaljuje dva do tri tedne. Kisanje pospešimo, če pridamo

bukove oblance. Če ne nastopi kakšen nov, nezaželen proces, dobimo kis izredno prijetnega okusa, ki ga lahko porabimo povsod.

Kdor si hoče pripraviti dober kis iz slabega medu ali medenih pomij, naj ravna takole: Med naj razredči s 15 kratno množino vode, prekuha, nato pa prida na vsak liter tekočine pol grama amonijevega metafosfata in čisto kulturo kvasnic. Posodo naj zapre s kipelno veho in pusti, da mine burno kipenje. Ko se tekočina ustali, naj jo pretoči v drugo čisto posodo, ji prilije približno pol litra dobrega vinskega kisa in stlači vanjo nekaj sparjenih bukovih oblancev. Posodo naj pusti odprto v prostoru s toploto 20–30° C. V štirinajstih dneh je kis narejen. Po končanem kisanju lahko shranimo mokre bukove oblance v kaki posodi, da jih še drugič porabimo, tekočino precedimo, nalijemo v steklenice, te pa zapremo. Če je kis preveč rdeč, mu vzamemo barvo tako, da mu na vsakih 10 l primešamo približno 2 g organskega oglja. Drugi dan ga precedimo skozi gost filter.

Medene limonade

Na koncu navajam še recept za pripravo ledene limonade, ki je dobra, polnovredna brezalkoholna pijača, primerna za otroke.

Naredimo jo lahko samo iz čistega medu, 1 kg medu raztopimo v 10 l vode, raztopino pa nalijemo v steklenice z močnimi stenami in s patentnimi zamaški. (Najboljše so steklenice od sodavice ali limonade.) V vsako steklenico damo 2 g vinske kisline in 2 g sode bikarbone, jih hitro zamašimo, premešamo in spravimo v hladnem prostoru. Ko odpremo steklenico, tekočina šumi in mehurčki ogljikove kisline kipe iz steklenice. Na površini limonade se naredi gosta pena, ki tam ostane delj časa.

Medeno limonado lahko napravimo tudi takole: V pol litra vode stisnemo pol limone in razpustimo tri do štiri žlice dobrega medu. Če hočemo imeti šumečo limonado, dodamo tekočini vinsko kislino in sodo bikarbono kakor pri prejšnjem receptu.

In še tretji način medene limonade! V 1 litru vrele vode raztopimo 2 kg medu, medici dodamo sok iz 8–10 limon, jo pokuhamo in precedimo. Ko se ohladi, jo pretočimo v patentne steklenice in steriliziramo v pari. Pred uživanjem tako limonado razredčimo v primerni množini vode. Na podoben način lahko izgotovimo poljubne sadne limonade, n. pr. limonade iz grozdija, malin in podobno.

Za zaključek naj navedem še recept A. Horske iz češkega »Naprednega čebelarja« za medeni jabolčnik. Odpadla jabolka operemo, olupimo, očistimo nagnitih delov in razrežemo v krlje. Krlje stresemo v lonec, nalijemo nanje vodo in jih počasi kuhamo, pri čemer pazimo, da se ne razpuste. Ko se sok ohladi, ga precedimo skozi platno brez stiskanja, znova pokuhamo, pokuhanemu pa dodamo na vsak liter $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{2}$ kg medu. S sokom napolnimo patentne kozarce in jih steriliziramo v pari.

*

S tem svojim spisom ne nameravam doseči samo tega, da bi čebelarjem pokazal, kakšne vrste pijač je mogoče napraviti iz medu, temveč tudi to, da bi pri nas znova oživel pozabljena izdelava in prodaja medicine. Želel bi, da bi se našlo podjetje, ki bi se po prvih izkušnjah v malem lotilo izdelave medicine ali medenih vin na veliko ter bi nudilo javnosti to znamenito in polnovredno pijačo, ki je do sedaj pri nas manjkala.

(Prevod iz češčine.)

Inocent Revaj:

Čebelarjev pogled na svet

Skromen državni uradnik sem, nameščene bi rekli danes, in kot tak nisem imel vsaj v prejšnjih časih nikoli pravice, da bi mislil s svojo glavo. Pa nikar si ne predstavljajte, da sem bil brez načel. Ne, niti najmanj! Mnenja mojih predstavljenih in moje ljube žene so bila vedno tako točna, jasna in določna, da po navadi res nisem imel česa pripomniti.

Pa smo nekega večera otepali polento in se je moja žena globoko zamislila. Polento smo jedli sicer vsak večer, dokler je ni zamenjal krompir, brez globljih premišljevanj. Ker sem pa samo državni uradnik, nameščene po novem, ne poznam seveda globljih vzrokov stvari in moram še enkrat pritrditi, da je samo polenta izzvala tisto premišljevanje z njegovo globino vred. Toréj žena je začela nekako takole:

»Samo Pižmarjeve poglej, kako žive! Včeraj so imeli za kosilo ocvrte piščance. Otroci imajo vsak dan bel kruh. To pa vse zato, ker Pižmar ni takšna šleva, kakor si ti, ampak zna skrbeti za družino. Jeseni je šel z čebelami v Vojvodino in je pripeljal s seboj polne panje moke, masti, žganja, orehov...«

Prekinil sem ženo in jecljaje omenil nekaj — o tem, da čebele, kolikor je doslej znanega, nabirajo samo med, ne pa moke. Toda žena me je uničujoče pogledala in gnala svoje:

»Le zakaj sem te neki vzela? Kje sem imela oči? Danes bi lahko nosila svilene nogavice in sedela najmanj v treh odborih, če ne bi nasedla tvoji cmeravi zaljubljenosti.«

Otroci so molčali in po očeh sem jim poznal, kako globoko me prezirajo. Pa po navadi ne drže z materjo. Vse sile sem zbral, da sem grdo pogledal in se grozeče oglasil:

»Prav! Takoj jutri si nabavim čebele! Samo da boš potem tiho, če ti ne bo kaj prav.«

*

Pižmar je res velikodušen prijatelj. Nekaj denarja sem imel, ker mi je sindikat preskrbel posojilo za drva, ki jih na srečo nisem dobil. Preveč me ni skrbelo, saj sem vedel, da je tudi Pižmar prišel do drv po čebelarški liniji. Zmenila sva se za dva roja na dvajset obrokov. Ko sem navrgel še svoj skrbno ohranjeni dežnik, sem dobil tudi nekaj satja, da bo za prvo silo. Celo dva panja se mi je posrečilo stakniti. Kje, tega za sedaj raje ne izdam, sicer ju pa imam samo na posodo. Nabegal pa sem se pri tem, kakor še ne zlepa kdaj. Samo predlanskim, ko sem imel tisto hudo influenco, sem tolikokrat predirjal Ljubljano, preden sem našel pravega zdravnika. Toda sedaj je vse pozabljeno. Postal sem čebelar!

Na sosedovem vrtu stoji čebelnjak, kakor pravimo zaboju, zbitemu iz starih desk, ki je delo mojih rok. Dve družinici imata tamkaj svoj dom in čakata z menoj, mojo ljubo ženo, otročiči in sosedi vred na prvo dobro letino. Pri tem sem se že marsičesa naučil, namreč pri čakanju. Sosedom na primer ni treba piti grenke kave, kot jo moram jaz, moja ljuba žena in otročiči. Čakajo pa, kot je videti, teže kot jaz. Marsikatero pikro sem slišal zadnje leto na račun medu. Najbolj čudno pri tem pa je, kako slaba letina kvarno vpliva na naravo čebel. V začetku niso nikogar motile, lepo so izletavale in skrbele za svoj posel, sedaj so pa postale kar nekam zlobne; žde brez dela in čakajo, kdaj se kdo prikaže v bližini, da planejo vanj. Sosedovi otroci se sploh ne smejo več pokazati na vrtu, na svojem lastnem vrtu, prosim! Zlobna žival — vsaj soseda je tega mnenja — bo prav gotovo povzročila še kakšno nesrečo.

Toda mene to prav nič ne moti. Včasih bi me, sedaj pa nič več. Nekaj se je moralo zgoditi z menoj! Vrag si ga vedi, kaj; nisem si še na jasnem. Toda sam čutim, da nisem več stari Cene. Kar samo od sebe je prišlo. V uradu me je šef že dvakrat ukoril, da postajam trmast. Celo doma pri mizi imam kar naenkrat glavno besedo. Žena tega še ni prav vajena. Včasih kaj oporeka, takrat pa postanem hud. S Pižmarjem sva se že na smrt skregala, čeprav sem še za pet obrokov v zastanku. Le pomislite, ta idiot vam trdi, da matica še ni spolno zrela, ko pregrize

matičnik. Gerstunga sploh ni bral, o Zandru se mu nekaj malega sanja, pa ne veliko, v biologiji je popoln ignorant. Zakaj se sploh spušča v pogovore o stvareh, o katerih nima pojma?

Toda pustimo Pižmarja! Prej ga še nisem dobro poznal, sedaj ga pa! Naj se briga za moko in mast, čebele pa naj pusti pri miru, ko se nanje ne razume. Jaz sem človek načel in ne trpim, da bi kdo kvasil neumnosti. To vam je nekaj groznega, kako malo ljudje mislijo! Tako na primer ležim zjutraj v postelji in premišljujem, kako bi se dal bolje rešiti problem begalnice, pa odpre žena okno in pravi: »Danes bo lepo vreme!«

Oprostite, to bi vsakogar vrglo iz kože! »Torej temule praviš ti lepo vreme? Suša že štirinajst dni, nobene vode nikjer, nobene vlage v zraku! In to sedaj, ko bi morala biti travniška paša na višku. Ženska, povej mi no, ali si sploh še normalna?«

Žena se plaho opravičuje, da je pozabila pomisliti. To je sploh njena slaba stran, da rada pozabi. Saj sem prizanesljiv in bi ji marsikaj odpustil, ker ima čebelice res rada in se prav nič ne pritožuje, da hodijo otroci bosí v šolo, ker gre mnogo denarja za sladkor, ki ga požrtvovalno išče na črni borzi. Toda, če izvzamem skrb za napajalnik, se nanjo sploh ne moreš zanesti. Niti satnice ne zna v redu zažičiti. Pa bi rada samostojno odločala o tako važni zadevi, kakor je vreme!

Ne, res se je marsikaj spremenilo, odkar čebelarim. Ali sem bil včasih slep, ali kaj? Niti opazil nisem, kako sem sam. Sin se še kar dobro uči, toda za čebele ne kaže nobenega smisla. Hm! Po meni tega ni mogel podedovati, to je pribito. Človek se spomni marsičesa, na kar je prej premalo pazil. Hčer sem zadnjič pošteno nabil, ko si je upala smrklja ziniti, da so njene klavirske ure važnejše, kakor čebelarški sladkor za zimo. Ne, v otrocih ne bom živel dalje! In to je bridko spoznanje!

Edina moja uteha so čebele. Imam dve lepi družinici in prašiček. Mlada matica se še ni sprašila, toda prav gotovo se bo do nedelje. Da bi le vreme držalo! Popolnoma čiste sivke sicer niso, saj so bile Pižmarjeve. A sklenil sem prihodnje leto začeti s selekcijo. Spoznal sem, da je to najvažnejše vprašanje za obstoj našega čebelarstva, pa naj mislijo Pižmar in drugi njemu podobni, kar hočejo. Ko se jim bodo odprle oči, bo zanje prepozno!

Moje življenje ima jasen in premočrten smoter. Vzgojiti moramo čisto sivko in temeljito izboljšati naše pašne razmere. Srce me boli, ko se vračam iz urada domov. Koliko neizkoriščenega prostora je povsod, koliko ničvrednega kiča po vrtovih! Le kje so imeli naši predniki pamet, da so ob cesti nasadili kostonje! Divji kostonj cvete pri nas v dobi vremenskih singularij in čebele niso še nikoli prida brale na njem. Zakaj niso sadili več pravega kostonja ali sofore? Pa žive meje po vrtovih! Če bi bila tu vsaj kosmulja ali bisernik, se človek ne bi pritoževal. Vse nepotrebne rože po parkih in gredicah bi bilo treba poruvati in jih čimprej nadomestiti s facelijo, kaduljo, glavinci in drugimi, resnično lepimi medonosnicami. Tu bi lahko posegla vmes naša ljudska oblast in z udarniškim delom bi Ljubljana kmalu dobila pravo lice.

Dokler nisem postal čebelar, sem hodil na sprehod na Rožnik ali na Golovec. Trikrat na leto sem peljal otroke na Šmarno goro — ženi nismo niti povedali, da smo šli čez Grmado — pa še tedaj se mi je zdelo, da po nepotrebem zapravljamo čas. Sedaj so pa naši družinski sprehodi dobili smisel. Na Barju smo si ogledali škrbinec in prepričal sem se, da res škoduje čebelam. Verjetno tudi čebelarjem, ker je pri tem v blatnem jarku obtičal ženin čevelj, ki ga kljub neutrudljivemu iskanju nismo mogli najti. Škrbinec bomo morali zatreti, preden zgradimo prevozniški trak iz Ljubljane pod Krim. Ta načrt je poglavje zase. Sem načelno proti avtomobilom. Po mojem mnenju je edino pravo čebelarstvo ljudsko prevozno sredstvo tekoči trak, po katerem bi lahko ob vsaki uri spravili čebele pod Krim, če treba popolnoči, če bi se namreč hoji tako zljubilo. A če bi do jutra medenje prenehalo, bi spravil lahko čebele v Ljubljano, še preden bi bilo treba iti v pisarno. Najgodnejša smer bi bila kar naravnost izpred naše hiše do Iškega mlina. Na to se bo dalo misliti, ko bomo čebelarji ustanovili novo zadrugo, ker stara, med nami povedano, res ni več za rabo.

Toda to je poglavje zase, ki ni, da bi o njem govoril. Zdi se mi pa nujno, da bi bil v novi odbor izvoljen tudi jaz. To se mi zdi čedalje bolj potrebno. Skoda bi bilo velikih načrtov, ki se vsak dan rojevajo v moji glavi. Ne, tovariši, kar je res, je res! Bral sem nekoč, da je človek za tisočletja snoval bodočnost, ko je strmel

v ogenj ali v bistro tekočo vodo. Prepričal pa sem se, da je prav tako plodno, če ležiš pred čebelnjakom in te omamlja monotono brnenje izletavajočih čebel. Sedaj, ko imamo vsak dan manj ognja in tekoče vode, postaja pomen čebel še večji. Vzbujajo v nas inspiracijo; vsaj meni se tako godi. In kako naj uresničim svoje težnje, ako nisem v odboru?

Zadnje čase mi silno manjka foruma, kj bi me poslušal. Žena se je začela nekam sumljivo izogibati razgovorov o čebelah. Če ne pojde drugače, se bom ločil in si poiskal čisto žensko srce, ki me bo razumelo. Tako ne gre več dalje. Šef mi grozi, da me s čebelami vred pošlje na Studenec. S starimi prijatelji nimam česa razpravljati. Z vsemi čebelarji, kar jih poznam, sem skregan in treba je resno misliti na to, da postanem vsaj strokovnjak v bodočem našem čebelarskem inštitutu.

Pirnat Josip:

Zgodba o kosmatem medu

V prelepi Dolenjski, kjer se v bratski slogi družita kisli cviček in sladki med ajdovec, pase čebele že nekaj desetletij moj dragi prijatelj Francelj. V pomoč mu stoji ob rami »matica« Micka, pristne kranjske pasme in sorte z vsemi dobrimi in slabimi lastnostmi muhaste ženice in gospodinje.

Pridna in delavna je kakor čebela, a včasih tudi stopi na prste s pestmi ob boku. In tedaj stoji Francelj pred njo kakor mlad šolarček, ves skesan, skrušen in ubog ter komaj čaka, kdaj bo minil hudi in viharji raport.

Francelj in Micka živita že dolgo v zakonski slogi. Tudi nekaj družinskih rojev sta že prestregla in polovila. Žena se sicer boji čebel, toda rada polize kaj sladkega. No, in kadar je Francelj v sili in stiski, ji slabo voljo najlaže prežene z medom ali vsaj z medenimi obeti in obljubami.

Dokler je še sladke strdi po loncih, je Micka vesela in židane volje, ko pa se v loncih pokaže dno, postane nataktnjena in le ošteva Franceljna, češ da so on in njegove čebele vse leto lenarili in niso pridelali medu niti za domačo rabo.

Kakor že večkrat, tako je imel Francelj tudi minulo jesen v čebelnjaku prav slabo žetev. Pridelal in pospravil je le malo okusnega ajdovca. Po stari navadi je nekaj medu izročil ženici za kuhinjo, nekaj ga je oddal sosedom in žlahti, lonec najlepšega pa je skril v čebelnjaku, da bi ga imel spomladi za pitanje.

Ženica pa je kaj radodarno razpolagala z danimi presežki, tako da že pred Božičem ni bilo ničesar več sladkega ne v loncu ne v ustih. Ker se je bližal čas potice, je začela obdelovati Franceta, naj vzame še nekaj satov medu iz uljev, da ne bo družina ob samem koruznem kruhu in soku v božičnih dneh.

Toda vse Mickine prošnje niso omeščale zakrknjenega moža, ki je vztrajal pri tem, da čebele nimajo odveč medu. Poleg tega ga ne more in ne sme jemati iz panjev v mrzlih zimskih dneh.

Pa je težka žalost in togota legla na lica in usta užaljene ženice. Nič več ni imela ljube besede za ubogega moža in le v tihem molku sta odslej oba zakonca nosila v prsih vsak svoje gorje.

Bila je zima. Francelj je prepustil svoje živalce mirnemu spanju in počitku, sam pa je s konjičkom pridno vozil drva iz bližnjih gozdov. Ko se je nekega večera zopet ves truden vrnil domov, so pritekli otroci in mu povedali grozno novico: »Ata, mama so zboleli! Samo stokajo na peči in pravijo, da bodo umrli.«

Francelj se je silno prestrašil in že zdrvel v hišo k bolnici. Res, žena Micka je ležala na gorki peči, obupno stokala in se premetavala na trdem ležišču.

»Kaj ti je, kaj ti je?« je planil Francelj k njej. »Naj grem po zdravnika? Naj zaprežem, da te odpeljem v bolnišnico? Povej, kaj naj storim?«

»Joj,« je stokala Micka s trpečim glasom, »vse me boli. Grlo, prsi... Oh, če bi imela vsaj kapljo medu.«

»Tako, draga moja,« se je Francelj obrnil na eni nogi in zdrvel v čebelnjak po zadnjo medeno rezervo. V kuhinji je poiskal najmanj ogoljeno žlico, nato pa oboje: sladko zdravilo in žlico ponudil bolnici na peči.

Tedaj so se Micki v večernem mraku zaiskrile oči. Segla je po loncu in žlici ter oboje položila kraj svojega zglavja. Čez nekaj časa pa se je raz peči začulo

zadovoljno cmokanje, resničen dokaz, da se je Micki vračalo zdravje, da so se obnovile njene telesne moči.

Francelj pa je sedel za mizo in ljubeče zrl na peč. Silno je bil vesel, da je z velikodušnim darom osrečil svojo družico, ji morda otel življenje, jo rešil gotove smrti.

Toda zadovoljno cmokanje na peči se je naenkrat spremenilo v neugodne glasove. »Ti, Francelj,« je zagodrnjala bolnica, »kakšen med si mi pa dal? Prav nič ni dober, nekam gost je in kosmat se mi zdi.«

»Kaj? Da bi bil med kosmat? Se ti mar blede?« jo je s smehom zavrnil dobrodušni gospodar. »Med je ajdov! Morda so v njem še drobci voščin in obnožine, pa se ti zdi rezen in kosmat.«

»Kot bi bila nekakšna dlaka v njem,« je trdila Micka. »Saj ga čutim na jeziku. Si mi že kaj nalašč natresel vanj. Sram te bodi, zastrupil bi me rad, da bi si potem drugo babo izbral.«

Gospodar jo je miril. Da ima najbrž od boleznj izsušeno grlo in se ji zato zdi med bolj čuden, ji je dopovedoval. Potem je pogovor, ki je začel prehajati v prepir, za nekaj časa spet prekinilo oblizovanje na peči.

Mahoma pa je na visoki bolniški postelji nastal vihar, vrišč in pisk. Nato je nekaj žgancu podobnega zletelo s peči, brž za tem pa je lonec medu priletel Franceljnu naravnost v glavo. Iz kuhinje so pritekli preplašeni otroci in za njimi stara mati, ki je z zakajeno leščerbo osvetlila zakonsko bojišče.

Bil je prizor za bogove. Iz razbitega lonca se je po Franceljnu in po tleh cedil rvavi med, sredi mlake pa je plavala hišna miš, ogoljena do kože. Sedaj je bilo vsem jasno, zakaj je bil med kosmat. Miš je morala že dolgo ležati v strdi, Micka pa je v temi z žlico strgala dlako z nje in jo z medom nosila v usta.

Ubogí Francelj bi bil gotovo deležen gorkih obkladkov, če se ne bi ženici tako mudilo na dvorišče...

Pa kakor je v življenju vse modro urejeno, kakor vodi vsaka nesreča k sreči, tako je bilo tudi v tej žalostni zgodbi. Micki se je med tako pristudil, da ga sedaj niti videti ne more več. Od tedaj vlada med zakoncema neomajna ljubezen, ki bo gotovo trajala do črnega groba. Strokovnjaki pa, ki določajo vrste medu, bodo morali ajdovcu, hojevcu in drugim specialitetam dodati tudi kosmati med, ki ga je lani tako čudežno pridelal tovariš Francelj.

Krš Filip:

Nekaj čebelarskih prigod

Cebelarim lepo število let. Saj mi je usoda naložila letos že osmi križ na sključene rame. Pasel sem »muhe« po Franciji in po Hrvaškem, največ pa v naši kočevski deželi. Pričebelaril nisem kdo ve kaj. Po vojni sem že petič začetnik. Nabral sem si mnogo skušenj, dobrih in slabih. Pa vas ne bom moril s spomini. Raje vam bom povedal nekaj šaljivih. Povedal vam bom, kako sem lovil divje čebele po gozdovih, kako sem vlekel naše preljube Kočevarje za nos in kako sem na stara leta korakal s partizani ter prenašal na hrbtu po nekaj kranjčev.

Nad Mlakami se razprostira mogočna hosta, ki ji pravimo Kotlarski hrib. To vam je bil včasih pravi raj za čebele. V njenih starih bukvah je bilo vse polno votlin, v katerih so se silno radi naselili pobešli roji. Na najrazličnejše pasme sem naletel med njimi, od pravih sivk in pasank do živo rumenih čebel, kakršne sem sicer videl samo na Francoskem.

Roji so pri iskanju prostorov za naselitev zelo izbirični. Ponekod so bili razmeroma pripravní prostorčki, pa po 30 let nisem našel tamkaj čebel. Drugod, kakor na primer na Kotlarskem hribu, pa je bilo divjih družin povsod dovolj. Nešteto sem jih polovil in izropal. Za takšen lov sem imel svojo preizkušeno metodo, ki se mi je vedno dobro obnesla. Sredi hoste sem zakuril majhen ogenj, nanj pa drobil polagoma staro satje, da se je duh po vosku širil daleč v gozd. Nekoliko v stran sem položil kozarec z medom in pazil. Če je le bila kje v bližini naseljena kaka družina, mi je kmalu gosta veriga letočih čebel pokazala pot do nje. Včasih so imele čebele vhode v žlamborje tik pri tleh, včasih pa visoko nad vejami. Če sem

hotel priti do njih, sem si moral stesati zasilno lestev in se dobro zavarovati. Ko sem se povzpel do vhoda, sem ga po navadi izžagal. To se je skoraj vedno izplačalo. Nekoč sem v takšni bukvi blizu neke ogljenice našel družino, ki je imela do 3 m dolge sate, strdi pa toliko, da sem napolnil z njo več velikih vrčev. Dolgo sem imel doma na vrtu del spodžaganega debla, ki sem ga bil s čebelami vred pripeljal domov. Leta in leta so čebele izletavale na pašo, čeprav jih ni bilo mogoče oskrbovati.

Ker sem se ravnal po starem načelu, da pravi čebelar nikoli ne sme kupiti čebel, sem si jih vedno preskrbel na ta, nekoliko divji način. Družin sem imel dovolj celo za prodajo. Saj so se roji v teh predelih radi naselili tudi v panjčkih, ki sem jim jih bil nastavil in primerno zavaroval v drevesnih duplih. V delu gozda, ki leži med Klinjo vasjo in Grintavcem, imam že mnogo let na stari bukvi nastavljen dvanajstlitrski sodček, ki je vedno naseljen s čebelami. Sedaj se je že čisto vrstel med veje ter je ves zelen od mahu. Gozdna uprava ga čuva in ne pusti bukke posekati.

Drugod po Kočevskem se roji ne naseljujejo tako radi v žlamborjih, čeprav imamo ponekod še pragozd. V Rogu je na primer takšen klatež dokaj redek; prav tako v gozdovih za Fridrihštajnom. Šele nad vasjo Rakitnico se spet začne zanje primeren teren. Ta se vleče vse do Ribnice, kako je od Ribnice naprej, pa mi ni znano.

Nekoč se mi je čisto slučajno posrečilo ugotoviti, kako daleč leti pobegel roj. To bo naše čebelarje gotovo zanimalo. Pred leti, ko sem čebelaril še v dunajčanih, sem nekega dne ogrebel lep roj, ki sem ga bil le težko pripravil do tega, da se je usedel. Vsadil sem ga v panj, toda nenadoma so se začele čebele zopet vsipati iz njega. Ker je pri nas na vasi primanjkovalo vode, sem v naglici zajel kar iz posode, v kateri je imela žena namočen škrob in plavilo za svoje pranje. S to brozgo sem začel polivati čebele. Roj se je res še enkrat usedel. Počakal sem, da so se zbrale tudi tiste čebele, ki so mokre ležale na tleh. Komaj pa sem se dotaknil veje, da bi ga drugi ogrebel, se je roj dvignil v zrak in mi v hipu zginil izpred oči. Videl ga nisem nikoli več, slišal pa sem o njem mnogo let kasneje, ko sem nekoč krokal na ljubljanskem velesejmu. Slučajno sem se seznanil tamkaj z nekim učiteljem. Ker sva drug v drugem odkrila strastnega čebelarja, sva se zapletla v dolgo razpravljanje o čebelah. Pa mi je med drugim učitelj povedal, kako se mu je nekoč v prazen panj naselil rój čudnih čebel, ki so bile vse belo in plavo pisane. Takoj se mi je posvetilo v glavi. Povprašal sem ga, kdaj se je to zgodilo. Datum se je kar dobro ujelo. Učitelj je bil iz Črnega loga. Po cesti je od nas do tjakaj 70 km poti, značne črte pa ne bo dosti manj, dobrih 60 km. Kar ne morem verjeti, da bi čebele preletele takšno razdaljo naenkrat. Morale so biti na poti več dni, toda tako natanko se za dan in uro le nisva spomnila, da bi mogla ugotoviti, koliko dni.

Ker je bilo moje posestvo precej zadolženo, sem čebelje družine tudi prodajal. Kočevski Nemci so jih radi kupovali pri meni, čeprav je bilo v okolici še več drugih čebelarjev. Nemci so bili po večini zelo naduti. Zato sem si jih rad privoščil, kadar je nanesla prilika.

V Starem logu je čebelaril neki orožnik, strahovit bahač. Vse je znal najbolje. Tudi v čebelarstvu je hotel veljati za velikega praktika in učenjakarja. Ko mi je nekoč razkazoval svoje, po njegovem mnenju čudovite roje, sem mimogrede vtaknil njegovo najboljšo matico v žep, naredil doma prašilček in ga takoj odnesel uro hoda v stran. Drugi dan je bil »veščak«² že pri meni in me prosil, naj mu prodam matico, češ da je svojo stisnil med pregledovanjem. Naredil sem mu to uslugo in mu prodal njegovo lastno matico. No, plačal mi je tako nikoli ni.

Že v uvodu sem omenil, da sem se mnogo potikal po svetu. Ko sem se klatenja naveličal, sem se vrnil v domačo vas ter kupil od nekega Nemca košček zemlje in bajtico. Polovico kupnine pa sem mu ostal dolžan. Nekega leta sem mu za obresti dobavil čebele. Z njimi je še dokaj pametno ravnal in si kmalu zapolnil čebelnjak. Nekoč pa se je mož silno razjezil name, ker sem na dva njegova stara kranjčiča, ki mi jih je bil posodil, pribil dve letvi, da bi bolj držala. Zaradi te malenkosti me je mož tožil. Ker pa je bila tožba zavržena, mi je nagajal na vse pretege. Tri leta sem delal načrte, kako bi se mu maščeval. Končno sem se odločil, da pošljem svoje čebele k njemu na ropanje. Krmil sem jih z žganjem in medom; letale so kot nore, toda ropat niso šle. Ko sem uvidel, da jih na ta način ne bom premotil, sem stresel nekaj čebel iz vsakega panja v star zaboj, na dno zaboja

pa položil kos starega satja, ki sem ga bil prej poškopil z razredčenim medom. Zaboje sem postavil kakih 500 m v stran od sosedovega čebelnjaka. Sedaj se je pa res začel najbolj divji rop, kar sem jih kdaj videl.

Mož je kosil otavo in ni ničesar opazil. Šele potem, ko je bila večina njegovih panjev že uničena, se je spustil v borbo z roparicami. Slutil je, da sem mu jih jaz poslal, a mi ni mogel ničesar dokazati. Čeprav se zavedam, da sem zagrešil kaznivo dejanje, se nič ne kesam, da sem posvetil hitlerjanski mori, ki me je jahala celo vrsto let. Sicer pa takšnih grehov nimam veliko na grbi. Sem pač preprost človek, ki se je včasih pregrešil, še večkrat pa bil sam žrtev tujih grehov.

To, kar vam bom sedajle povedal, pa ni nikaka potegavščina. Imel sem matico s pristrizenimi krili. Kljub temu da ni mogla leteti, se je nekega dne dvignila z rojem visoko na lipo. Če ne bi bil ves čas zraven, ne bi verjel. Roj se je vsul iz panja, a matica je padla v travo. Nekaj čebel se je zbralo okoli nje, ostale pa so dolgo švigale po zraku. Naenkrat se je gruča čebel pobrala s tal in zletela na bližnjo lipo. Okrog te gručice so se kmalu nakopičile še druge čebele. Skrbno sem prebrskal ves roj in res našel v njem matico brez kril.

Za nameček vam še povem, kako sem čebelaril pri partizanih. Italijani so bili za našo deželo najhujša kuga. Tudi čebelarji niso prizanašali. Vsaka četa, ki je prišla mimo kakega čebelnjaka, je zahtevala medu. Če ji ga nisi dal prostovoljno, si ga je sama vzela. Tudi moje čebelje družine so italijanski vojaki pošteno osušili. Ko sem videl, da je že skoraj vse uničeno, sem si nekega dne naredil nosila, postavil nanje tri kranjice, si jih naložil na rame, pa hajdi z njimi v goščo. Za čebele sem izbral prostor pod neko kamnitno steno, kjer so se prav dobro počutile, sam sem se pa pridružil partizanski četi. Več kot 14 dni po navadi nismo ostali na istem mestu. Kakor se je premikala naša četa, tako sem tudi jaz prenašal svoje čebele s hriba v hrib. Čebele so se tako privadile temu prenašanju, da niso niti zabrenčale, kadar sem se spotaknil in omahnil. Roje, ki mi niso ušli, sem vsadil v pripravne žlamborje, včasih pa sem si preskrbel star prazen panjč in ga vtaknil med skale. Več kot treh družin pač nisem mogel vlačiti s seboj. Toda ko je zacvetela lipa in ko je takoj za njo začela mediti hoja, so postali panji tako težki, da sem moral še dva odložiti. Pa je začel okupator z ofenzivo. Nad neko vasjo sem imel takrat že sedem družin na kupu. Dve se mi je posrečilo prenesti na varnejše mesto. Vrnil sem se po tretjo pod večer. Toda prepozno sem opazil, kako se Italijani v strelski vrsti pomikajo po hribu navzgor. Kakor veverica sem se pognal na košato smreko in pripravil puško za strel, da bi vsaj nekaj sovražnikov spravil na drug svet, preden bi poginil. Na srečo pa so Italijani prej zagledali čebele kakor mene. Takoj so naredili ogenj in se spravili na panje. Ni dolgo trajalo, pa je bilo vse razbito in požrto. V bližini so si uredili nato taborišče, kjer so prenočevali. Nisem si upal zlesti z drevesa; straže so bile preblizu. Drugo jutro sem bil že pošteno utrujen in žejen. S spodnjimi hlačami sem se privezal na drevo in nekoliko zadremal. Prebudil sem se šele v mraku. Nad hosto je krožil avion. Ker je na kraju, kjer so Italijani prejšnji dan žgali moje čebele, v dračju še vedno tlelo, je začel s strojnico obstreljevati okolico. Odvrigel je tudi nekaj bomb. Šele drugo jutro sem zlezal z drevesa in jo mahnil v vas. Lahov ni bilo več. Ukradel sem pri neki hiši kuro, jo v hosti zamazal z blatom in spekel v žerjavici. Tri dni sem živel od nje. Navsezadnje sem le našel svojo edinico. Spet sem stražil in životaril, čebelaril pa nisem več. Ona dva rešena panja, ki sta ostala v varnem skalovju, sem namenil za plemo po vojni. Kmalu nato sem zbolel. Moral sem ostati v vasi. Ko so Italijani vas zasedli, sem padel v ujetništvo. Poslali so me v internacijo, kjer sem doživel marsikaj hudega. Toda tega življenja vam ne bom popisoval. Nerad se spominjam tiste lakote, uši in mnogih okrutnosti.

Ko sem se po padcu Italije vrnil domov, nisem našel niti bajte niti čebelnjaka. Postavil sem si lopo iz desk, vendar brez čebel nisem mogel zdržati. Neke noči sem se odpravil na pot in res našel enega svojih dveh panjev. To je bil začetek mojega čebelarjenja. Ko je fašiste vzel vrag, sem si ogledal še nekaj starih votlih dreves in našel tako nove družine. Tudi iz onega sodčka na bukvi, o katerem sem vam že prej pravil, da ga čuva šumska uprava, dobim včasih kak roj, seveda ne na pošten način. Kje v bližini nastavim primeren zaboječek, ki si ga roj rad izbere in se tako vrne k meni. Te čebele imam od vseh najrajši. To so res čiste in lepe čebele, brez boleznih in brez uši.

Obveščevalne postaje

Poročilo za september

V septembru je bilo mnogo lepih in brezvetrnih dni. Čebele so prav živahno izletavale. Družine so imele izredno veliko zaloge; zato zaznamujejo nekatere postaje proti koncu mesca precejšen padec teže pri opazovalnih panjih.

Ajda nas je letos zopet razočarala. Splošna sodba čebelarjev je, da je je bilo posejane tretjino, ponekod, zlasti v vzhodnih predelih mariborske oblasti celo polovico manj kot v prejšnjih letih. Računati moramo, da bo šel proces zmanjševanja površin, posejanih s strniščno ajdo, vzporedno naprej z izvajanjem petletnega kmetijskega plana, ki predvideva za strniščno setev več krmnih rastlin, a manj ajde. Ajde pa niso letos samo manj sejali, temveč tudi kasneje kot prejšnja leta. Zaradi suše se je slabo razrastla in ni dobro medila. Nič ni čudnega potemtakem, da so bila ajdova pasišča ponekod preobremenjena.

V času, ko so na štajerskih ajdovih pasiščih čebele stradale, je nastopilo v večji ali manjši meri skoraj po vseh gozdnatih predelih pozno medenje na hoji. Opozorilu, ki je izšlo v dnevnem časopisju, se je odzvalo le malo čebelarjev. Najizdatneje je medil gozd okrog Vrhnike in Verda v smeri proti Borovnici. Dobro je medil tudi pod Krimom. Tjakaj je bilo napeljanih okrog tisoč panjev. Tisti, ki so bili pravočasno na pasišču, so nabrali povprečno 20–25 kg medu.

Bilanca letošnje čebelarke letine je na splošno nepovoljna. V mnogih krajih čebele niso nabrale zimske zaloge. Zato je bilo dokaj družin združenih, kolikor jih je ostalo, pa imajo pičlo ali celo nezadostno zalogo hrane. O pomanjkljivih zimskih zalogah poročajo tele opazovalne postaje: Rakičan, Cezanjevci, Ponoviče (čebele na paši v Beltincih), Selnica ob Dravi (čebele so bile na paši na Dravskem polju), Kalce (panji so bili prepeljani na ajdovo pašo), Pristava pri Ljutomeru, Maribor, Mala Nedelja, Turški vrh pri Zavrču, Dobova pri Brežicah, Novo mesto, Krka, Stražišče in Zerovnica.

Ker je dala ajda na področju ljubljanske oblasti letos večji pridelek kot na najbolj znanih štajerskih pasiščih in ker je skoraj v vseh gozdnatih predelih v avgustu in septembru medila hoja, lahko rečemo, da so letos več medu pridelali tisti čebelarji, ki so imeli po navadi v tej letni dobi slabšo bero.

Mesečni povpreček za	Toplina	Izlet	Sončni slj	Donos, poraba
september	16,25 °C	28 dni	221 ur	+ 2 dkg
oktober	11,99 °C	21 dni	129 ur	— 112 dkg

Breg-Trzič: Na ajdovi paši so nabrale čebele 9,50 kg medu. Nekoliko ga imajo še od poletja, tako da ga bo dovolj za zimo. To je za naš okoliš velika sreča.

Virmaše: Čebele so nabrale skromno zimsko zalogo. Zopet bo treba nekaj družin združiti.

Gabrč-Škofja Loka: V prvi tretjini avgusta je verjetno v višinah medila hoja. Ajda se je letos pri nas izredno izkazala. Panj na tehtnici, ki je edini ostal doma, je nabral dovolj hrane za zimo, dočim je Štajerska popolnoma odpovedala. Dvanajst na Štajersko poslanih družin je skupno pridobilo na teži 1,50 kg, pri mojem sosedu pa v istem kraju 18 družin skupno 6 kg. Družine so bile srednje močne. Primanjkuje jim 2–4 kg zimske zaloge. Čebele smo imeli v Cirkovcih.

Kalce-Logatec: Čebele so bile od 10. avgusta do 11. septembra na ajdovi paši na Štajerskem, kjer so nabrale 2–4 kg na panj. Za to dobo podatki manjkajo.

Moščenicka Draga: Od 26. avgusta dalje in ves september so bile družine na Verdu v hojevi paši. Zato ni podatkov. (Pošljite tudi za to dobo podatke, čeprav za nekatere dneve manjkajo!)

Obveščevalne postaje v septembru	Višina nad morjem	Panj je na teži						Toplina zraka						Dni je bilo											
		pridobil v			izgubil v			v mesecu čistih dkg			največ pričobil			najvišja v			s snegom		s točo		s snovni sila				
		1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	1.	2.	1.	2.			
		mesečni tretjnji dkg						prej. iz- dobil gubih						mesečni tretjnji C°			deležnih		izletnih		sano		sončni sli		
Breg-Trzič	483	50	—	—	60	100	90	—	200	30	1	18	21	24	11	11	16,23	28	8	—	—	2	—	214	
Kranj-Strazišče	385	110	—	—	155	255	40	—	340	70	1	30	27	23	11	10	18,10	26	3	—	—	3	—	224	
Škofja Loka-Virmaše	361	30	—	—	225	135	75	—	405	30	1	27	22	24	11	15	17,35	28	7	—	—	28	—	229	
Škofja Loka-Gabrčk	395	310	—	—	215	300	95	—	300	100	1	26	17	22	11	9	16,21	30	4	—	—	27	—	181	
Dražgoše	880	220	—	—	—	200	100	—	90	60	1	25	18	19	8	9	14,20	24	7	—	—	22	—	2195	
Kalce-Logatec	485	—	—	—	—	80	60	—	115	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	6	
Tinjan-Istra	360	65	85	5	30	45	40	—	40	30	14	32	25	22	16	15	19,00	30	5	—	—	—	—	297	
Mošeniška Draga	290	630	50	20	60	150	110	380	—	100	3-6	30	24	23	13	9	18,30	26	6	—	—	—	—	—	
Bistra-Borovnica	290	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verd-Vrhnik	305	860	95	165	130	115	75	800	—	15	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brest-Barje	551	35	—	—	35	35	85	120	—	20	5	28	22	23	10	7	15,83	29	4	—	—	—	—	—	205
Žerovnica-Cerknica	500	240	70	—	30	35	105	205	—	35	5	26	20	20	11	6	14,80	28	3	—	—	—	—	—	208
Ribnica	460	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Livold-Kočevje	260	230	—	—	90	180	60	220	—	80	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	203
Ponoviče-Litija	300	495	—	—	35	155	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	166
Krka	450	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stari log	305	410	30	—	—	40	150	250	—	60	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dob pri Mirni	180	50	—	—	150	160	160	420	—	30	6	31	24	25	13	8	17,00	29	3	—	—	—	—	—	242
Novo mesto	216	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Jurij pri Celju	140	95	—	—	50	120	90	165	—	35	5	19	15	16	5	4	12,80	29	2	—	—	—	—	—	216
Dobova	160	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dragatuš	396	—	—	—	—	—	—	—	—	14	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Daljne njiwe	305	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vrtiča-Semič	435	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marenberg	442	525	10	30	35	60	50	295	—	110	2	29	26	25	4	4	16,13	29	8	—	—	—	—	—	5
Sv. Lovrenc na Poh.	324	230	—	—	10	150	70	30	—	70	1	24	24	25	16	13	19,33	29	7	—	—	—	—	—	158
Selnica ob Dravi	273	106	50	40	96	254	107	65	—	20	6	29	23	23	10	7	15,30	29	6	—	—	—	—	—	162
Maribor	288	195	—	—	35	65	60	35	—	35	3	30	27	22	11	8	17,00	30	4	—	—	—	—	—	253
Slov. Bistrica	320	25	—	—	—	—	—	—	—	25	2	29	25	25	11	5	15,76	29	5	—	—	—	—	—	218
Donačka gora	235	220	10	220	105	70	50	360	—	100	1	29	24	22	8	6	15,10	27	4	—	—	—	—	—	272
Sv. Lovrenc na D. polju	336	279	—	—	130	50	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Turški vrh	279	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mala Nedelja	181	280	—	—	80	180	70	120	—	15	3	30	29	25	13	9	17,48	31	9	—	—	—	—	—	5215
Cezanjevci	190	80	—	—	35	85	60	100	—	70	2	23	17	19	10	7	13,00	27	3	—	—	—	—	—	193
Pristava-Ljutomer	180	270	—	—	—	—	200	20	—	180	4	28	23	25	12	7	16,43	30	4	—	—	—	—	—	4273
Rakičan	247	940	—	—	—	—	140	590	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci	247	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Zerovnica-Cerknica: Letošnja čebelarska letina je bila zelo slaba. Opazovalni panj izkazuje poleti, t. j. od 1. aprila do 1. oktobra 3,50 kg donosa.

Livold-Kočevje: Podatkov o gibanju teže panja ni za čas od 15. avgusta do 10. septembra, ko so bile družine na ajdovi paši.

Ponoviče: S čebelami in opazovalnim panjem sem bil od 16. avgusta do 11. septembra na ajdovi paši v Beltincih. Družine niso nabrale zimske zaloge. Proti koncu paše je nastopilo močno ropanje.

Grm-Stari trg: Od 12. avg. dalje so bile čebele na ajdovi paši na Krškem polju.

Novo mesto: Ajda je medila zelo slabo. Dobro je medila v avgustu le tri dni, v septembru pa sploh nič več. Ker ni skoraj nobena družina nabrala zadostne zimske zaloge, bo treba združevati.

Vrtača-Semič: Podatki o gibanju teže panja na tehtnici veljajo za čas od 15. avgusta dalje. Od 14. avgusta do 12. septembra so bile čebele na ajdovi paši v Dobrniču.

Selnica ob Dravi: Pri pregledu po vrnitvi čebel z ajdove paše smo ugotovili, da so bili nekateri panji lažji kot ob prevozu na paši. Ajdovo pasišče je bilo pač preobremenjeno. V istem času smo imeli doma krasno pašo na hoji; tudi ajda je letos dobro medila.

Slovenska Bistrica: Konec avgusta sem prepeljal svoje družine na hojevo pašo pod Krim. Tehtnica je ostala doma, toda nanjo sem postavil panj sosednega čebelarja.

Turški vrh: Čebele so bile od 13. avgusta dalje na ajdovi paši v Moškanjcih pri Ptujju. Ptujsko polje je imelo slabo ajdovo pašo.

Mala Nedelja: Ker je bil opazovalec daljšo dobo zaposlen izven doma, so podatki nepopolni.

Donačka gora: Čebele so bile od 10. avgusta do 11. septembra na ajdovi paši. V tem času mi je bila doma ukradena tehtnica.

Poročilo za oktober

Konec septembra ali v začetku oktobra so čebelarji pobrali iz medišč vse satje, v teku oktobra pa izvršili zadnja združevanja in družine po večini tudi že zazimili. V prvih dveh tretjinah oktobra so čebele še donšale obnožino s sončnic, jesenskega podleska, njivskih plevelov (gorčice, redkvice in podivjane repice), aster itd. 28. oktobra je po hribih do višine 800 m zapadel sneg. Družine so se stisnile v zimsko gručo in se umirile. V novembru so prinašale čebele tu in tam zadnjo obnožino s krizantem, jelše ter v Istri z bele materine dušice in rožmarina. Konec novembra so se čebele lahko otrebile, saj je bilo v zadnji tretjini v opoldanskih urah često sončno in prav toplo.

Mnogi poročevalci znova opozarjajo, kakor v svojih septembrskih poročilih, da bo obstoječa zaloga medu zadostovala družinam komaj do konca februarja in da bi bila za spomladansko dodatno krmljenje nujno potrebna pomoč v sladkorju.

Stražišče-Kranj: Opazovalni panj je bil v oktobru še močno zaležen. Odtod takšen padeč teže. (Tudi drugi oktobrski podatki niso najbrž povsem verodostojni, kakor n. pr. srednja mesečna toplota, trajanje sončnega sija itd.).

Virmaše: Zazimil sem razmeroma majhno število družin. Čebele niso nabrale zimske zaloge, sladkorja ni, zato sem bil prisiljen združevati. Do sedaj družin še nisem zapažil, ker čakam hladnejšega vremena.

Moščenicka Draga: Družine so bile na pasišču na Verdu do 20. oktobra. Zato podatki za tretjo dekada manjkajo. Na hojevi paši so kljub temu, da niso bile posebno močne, nabrale zimsko zalogo in še nekaj rezerve za pomlad.

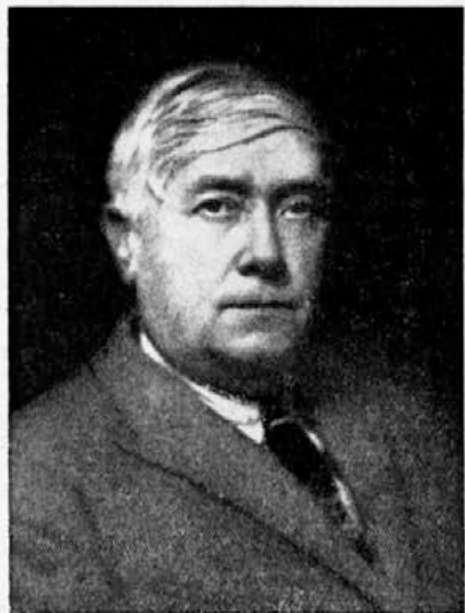
Ponoviče: Družine smo zazimili z nekoliko premajhno zimsko zalogo.

Novo mesto: Družine so bile kljub združevanju zazimljene s tako majhno zimsko zalogo, da bo zadostavala komaj do marca. Čebelarji sprašujejo skoraj vsak dan čebelarsko podružnico, ali bo kaj sladkorja za spomladansko krmljenje. Bati se je, da kranjiči večinoma tega krmljenja ne bodo dočakali.

Maribor: Konec oktobra je bilo v nekaterih panjih opaziti še po eden do tri zalezene sate. Te panje je bilo mogoče določiti že po opazovanjih na bradi, kajti čebele so živahno donšale obnožino s poznih cvetlic.

O S M R T N I C E

† MAURICE MAETERLINCK

Dne 6. maja 1949 je v Nizzi umrl v visoki starosti 87 let pisatelj svetovnega slovesa, Noblov nagrajenec Maurice Maeterlinck. Čeprav je bil rojen v belgijskem mestu Gent, je večino svojega življenja prebil v Franciji. Tudi vsa njegova dela, ki se odlikujejo po silni globini in izredni lepoti jezika, so napisana v francoščini. Čudovita je njegova knjiga »Inteligenca cvetlic«, zanimivi sta »Življenje termitov« in »Življenje mravelj«, najgloblja morda »Modrost in usoda«, najlepša pa vsekakor »Življenje čebel«.

»Življenje čebel« ni biologija v običajnem smislu besede, ni nikaka kompilacija znanstvenih dognanj o čebelah, temveč pesniška izpoved človeka, ki je dolgo živel s temi nežnimi živalcami v najožjih stikih, se jih oklepal z najvišjo ljubeznijo in jih skušal tudi razumeti, kakor skušamo razumeti svoje najboljše prijatelje. Da, Maeterlinck je bil čebelar

— čebelar idealist, čebelar, kakršnih je malo med nami. Sredi obsežnega vrta, kipečega v razkošju cvetja vseh mogočih barvnih odtenkov, je imel svoj čebeljak. Pred njim je presedel dneve in dneve, opazoval svoje ljubljenske, jih motril pri delu v panjih in na cvetlicah ter prodiral čedalje globlje v njih skrivnostno snovanje. Tako je nastala ta knjiga, ki je očarala ob svojem izidu čebelarje in nečebelarje. Doživela je ogromen uspeh in še danes jo prišteva svetovna književnost med najčistejše umetnine. Menda ga ni jezika, v katerega ne bi bila prevedena. Slovencem je oskrbel njen prevod dr. Josip Wester. Žal, da je bil prevod okrnjen. Izpuščena so bila ravno najlepša in najgloblja mesta, zadnje poglavje »O napredku vrste« pa je kar celo izpadlo.

Krivda za nastanek tega literarnega torza ne zadene toliko prevajalca kolikor založnico, katere zahtevam po okrnitvi se je moral hočeš — nočeš ukloniti. Upravni člani »Kmetijske matice«, ki je prevod izdala, so bili namreč mnenja, da je za našega skromnega kmeta miza v Maeterlinckovi knjigi prebogato pogrnjena, da bi si kmet s prefinjenimi slaščicami, s katerimi je natrpan izvirnik, utegnil pokvariti svoj žgancev navajeni želodec. Pa so potisnili prevajalcu pilo v roko in ga prisilili, da obrusi dragulju robove. Tako samovoljno prirejanje svetovne umetnine za določeni krog čitateljev, kot si ga je dovolila »Kmetijska matica«, in na katero je prevajalec najbrž pristal v bojazni, da bi mu rokopis ne obtičal v domači miznici, je neodpušljiv literarno-umetniški prekršek.

Morda je prav, da je prevod v tej obliki zginil z našega knjižnega trga. Danes je menda v celoti razprodan. Upamo, da se ob izdaji novega prevoda, ki si ga ne želi samo čebelarstva skupnost, temveč tudi širša slovenska javnost, kaj takega ne bo več zgodilo.

VOGLAR FRANČ

Na Štefanovo bo minilo leto dni, odkar smo pokopali našega dobrega, daleč naokrog znanega čebelarja, obratovodjo bivših Bornovih elektraren, tovariša Franca Voglarja.

Z Voglarjem je legel v grob čebelarski pionir, zgleđen rodoljub in nenadomestljiv delavec. S svojim delom si je sam postavil najlepši spomenik. Bil je izredno blaga duša in je z veseljem pomagal, kjer je le mogel. Ob priliki naših nedeljskih obiskov pri njegovem čebelnjaku v Roževnici je vcepil marsikateremu čebelarju začetniku temeljna pravila obsežne čebelarske vede.

Odšel si, dragi Voglar! Tvoji znanci in prijatelji te ne bodo nikoli pozabili. Bil si kakor čebela pri svojem delu in mož, kakršnih ni dosti med nami. Tvoj pogreb je bil najlepši dokaz, kako smo te spoštovali in ljubili. Odšel si, a zapisan si v naših srcih. Ohranili te bomo v blagem in trajnem spominu.

Tvoji prijatelji-čebelarji tržiške družine.

SELES JAKOB

29. aprila je minilo 5 let, odkar so nemški vojaki ustrelili znanega čebelarja iz Sajeveč ter do tal požgali njegovo domačijo in gospodarska poslopja. Ob svoji smrti je dopolnil 85 let. Kljub visoki starosti je bil tako zdrav in trden, da bi se lahko meril z marsikaterim mlajšim sosedom. Čebelaril je 65 let. Njegova mučeniška smrt bo ostala Podnanscem za vedno v spominu.

LUMBAR ANTON

29. januarja je umrl obče znani posestnik Anton Lumbar iz Slavinj. Rojen je bil leta 1860. Doživel je torej 89 let. Kljub visoki starosti pa je še leta 1948. opravljajal vsa dela na domačem posestvu. S čebelami se je ukvarjal dobrih 40 let. Kot čebelar je užival velik ugled. Bil pa je tudi v ostalih gospodarskih panogah zelo podkovan. Saj je svoječasno posejal kmetijsko šolo na Grmu pri Novem mestu. Strokovnega znanja pa ni samoljubno zaklepal vase, temveč skušal z njim koristiti, kjer je le bilo mogoče. Kadar je v kakem hlevu izbruhnila bolezen, ali je bilo kaj narobe pri živinskih porodih, so ga sosede gotovo poklicali na pomoč. In on se je rad odzval, da jim pomaga s svojimi preizkušeni nasveti.

V teku svojega življenja je Lumbar doživel marsikaj hudega, najbolj kruto pa ga je usoda prizadela med vojno. Leta 1944. so mu doma ob zidu hleva, tako rekoč pred njegovimi očmi, ustrelili Nemci sina Filipa, drugega sina pa so mu ubili Italijani kot talca v Mrzlih Vodich na Hrvaškem, kamor se je priženil.

Podnansci bomo tov. Antona Lumbarja ohranili v najlepšem spominu. Naj se oddahne v blaženem pokoju. Lojze Podnanski.

POSVETOVALNICA

ODGOVORI

Lastovica na zatožni klopi.

Trinajsti dopis: Vsako zimo krmim ptice pevke. Prvič zato, da ostanejo na vrtu, in drugič, da mi ne delajo nadleže pri čebelah. Spomladi se večinoma porazgubijo po bližnji in daljni okolici, le nekaj ščinkovcev in sinic gnezdi vsako leto na vrtu. Ko jim v gnezdih odrašča mladi zarod, stari sproti poberejo pred čebelnjakom vso izmetano in pokvarjeno zalego. Da bi se lotili živih čebel, še nisem opazil. Sinice imajo posebno piko na trote. Ko so jih letos družine preganjahe, sta bila »on« in »ona« malone ves dan pred čebelnjakom in četudi je ležalo na tleh dovolj mrtvih trotov, sta pobirala kar žive čebele tako rekoč izpod rok. Opazoval sem ju več dni zjutraj in zvečer, a nikdar se ni nobeden zmotil, da bi odnesel živo čebelo namesto trota. Gotovo sta dobro razločevala, katera živalca ima želo in katera je brez tega nevarnega orožja.

Kaj pa zadeva z lastavico? Ali bo prišlo do večje jasnosti v tem vprašanju? Ali bo ljubka ptica še nadalje ostala osumljena, da lovi čebele? Tudi letos so imele lastovice pri sosedu tri gnezda polna lačnih kljunov. Oprezal sem večkrat okoli njih, a nisem našel nikakih sledov po čebelah ali trotih, s katerimi naj bi po trditvi nekaterih čebelarjev utegnile pitati mladiče. Pred čebelnjakom je vladal isti mir kot vsa prejšnja leta. Zame in upam, da tudi za večino slovenskih čebelarjev, je ta zadeva končana v korist lastovic. — Virmašan.

Štirinajsti dopis: Od lanske septembrske številke »Čebelarja«, kjer sem sprožil vprašanje o škodljivosti lastovic, je uredništvo objavilo glede tega toliko dopisov, da bi lahko imeli vprašanje za izčrpano, ko bi se mnenja tako ne razlikovala in ko bi prišli do kakršnega koli zaključka. Mnenja so razdeljena na dve skupini. Dopisniki prve skupine so prepričani, da lastovice žro čebele, dopisniki druge skupine pa to trditev z veliko ogorčenostjo zavračajo. Prvi pišejo na podlagi lastnih opazovanj, drugi pa se sklicujejo na razne brezpomembne okolnosti. Nekdo n. pr. zagovarja lastovice takole: Vsak tiger ne poje človeka, potemtakem tudi vsaka lastovica ne lovi čebel. Ceprav se mu upira, da bi te ptice obsojal, dopušča vendarle možnost, da bi kak parček tu ali tam pital svoje mladiče s čebelami.

Letos sem zopet stal pod tistim lastovičjim gnezdom, ki je lani vzbudilo mojo pozornost in me pripravilo do tega, da sem napisal članek, zaradi katerega je nastalo v »Slov. čebelarju« toliko hrupa. Lani je krmila ena sama lastovica, letos pa sta krmila samec in samica. V gnezdu so bili štirje mladiči. Eden še kosmat od puha, drugi pa že nekoliko bolj razvit. Ena lastovica je krmila na senčni strani gnezda, tako da nisem mogel videti, kaj prinaša. Pri drugi pa sem dobro videl, da prinaša samo čebele. Ta druga lastovica se je zaradi moje navzočnosti silno razburjala. Vreščala je in navadno letala nekaj časa po hlevu, preden je ulovljeno čebelo izročila mladiču. Včasih je celo odletela skozi vrata in šele po vrnitvi vtaknila čebelo mladiču v kljun. Za svojo osebo sem prepričan, da je bila to prav tista lastovica, ki sem ji lani razdril gnezdo, ona druga pa — verjetno samec — je bila nova. Posebno razločno sem videl tistega mladiča, ki je čepel na robu gnezda. Enkrat mu je starka položila čebelo počez v kljun, tako da je ni mogel takoj pogoltniti. Ker jo je mirno držal v razprtem kljunu, sem mu jo hotel vzeti, toda medtem jo je pojedel. Počakal sem nekaj minut, da bi mladič dobil še kakšno čebelo, pa je začel dremati v gnezdu. Zato nisem več čakal, ampak ga dvignil iz gnezda, poiskal nekoga, da ga je zaklal in mu odprl želodec. V njem ni imel drugega, kakor obročke zadkov, noge in glave čebel. Sodil sem, da so to ostanki treh čebel. Ostanke sem poslal na ogled uredništvu »Slov. čebelarja«, ki lahko potrdi, da ne pripovedujem bajk. Na ta način bi se lahko prepričali o škodljivosti lastovic tudi drugi čebelarji. Saj lastovice ne živijo na zemeljskih tečajih, niti ne gnezdiijo kje na nedostopnih višinah.

V dopolnilo k lanskemu dopisu naj napišem še tole: Verjetno je, da se odrasla lastovica ne hrani s samimi čebelami, temveč tudi z drugimi žuželkami, ki ji pridejo

pred kljun. Toda mladiče krmi poglavitno s čebelami, prav tako seveda s troti in maticami. V lanskem dopisu sem lastovnice osumil, da so glavni krivci naših neuspehov. O tem sem sedaj popolnoma prepričan. — Fuis Janez, Maribor.

K 9. vprašanju »Iz vzrejne prakse«. (Slovenski čebelar 1949, str. 190.)

Zandrove matičnice imajo na dnu vdolbinice, v katere vtikamo, kadar vzrejamo v njih matice, z medom napolnjene voščene lončke. V vsak lonček gre prav gotovo toliko medu, da bi zadostoval ne samo poleženi matici, temveč tudi trem, štirim dodanim čebelam za več dni. Kljub temu so Bitenčeve matice in čebelice verjetno poginile ravno zaradi pomanjkanja hrane. Ne vem, ali je tovariš Bitenc po katastrofi preiskal lončke. Če bi jih, bi jih vsekakor našel popolnoma suhe. Suhe pa bi našel že čez nekaj ur potem, ko je vzrejni satnik z zaprtimi čebelami potisnil nazaj v gnezdo. Čebele so namreč med v lončkih takoj staknile in planile nanj. Z njim so si napolnile želodčke, toda porabile ga niso zase, ampak ga skozi luknjice žičnate mreže, s katero so matičnice na obeh straneh obdane, oddale svojim sestricam izven matičnic. Nagon nabiranja je bil pri njih pač močnejši kakor nagon samoohranitve. Zato ni nič čudnega, da so morale čez tri dni od lakote poginiti, z njimi vred pa tudi matice, ki so prišle že tako s praznimi želodčki na svet. Če bi se torej hotel tov. Bitenc katastrofi izogniti, bi moral vzrejni satnik tako zavarovati, da bi ne bilo med zaprtimi in prostimi čebelami prav nobenega stika. To bi morda najlaže dosegel s tem, da bi tudi vzrejni satnik prepel na obeh straneh z žičnato mrežo. — Rado Ličan, Ljubljana.

VPRAŠANJA

9. Zakaj poje stara matica? Poleg drugih, deloma že opisanih nenavadnih pojavov sem letos po svojem 28-letnem čebelarjenju pri čebelah prvič doživel, da mi je zapela v panju stara matica. Da, peli sta celo dve matici v istem času in sicer 26. julija; obe sta bili lanski. Družini št. 26 sem matico odvzel in podrl vse matičnike razen enega. Matica se je kmalu izlegla ter sprašila in panj je sedaj v redu. Pri družini št. 22 sem se pa za poizkušnjo odločil za drug postopek. Podrl sem ji vse matičnike — tudi na satu gradilne letvice jih je bilo nekoliko — staro matico, ki je bila zelo lepa in pridna, pa sem pustil, da vidim, kaj bo 1. avgusta je ta matica še vedno pela, in sicer na satu gradilne letvice, kjer sem zopet podrl nekaj novih zaleženih matičnikov. 5. avgusta nisem našel nobene matice; mlada se je morala pred kratkim izleči, ker je z odprtega matičnika visel še pokrovec. Kam sta obe izginili, mi ni jasno. Družini sem dodal novo, mlado matico. Pripominjam, da je bilo ves čas lepo vreme. Tehnica je pokazala skoraj vsak dan 10 do 15 dekagramov donosa. Obe matici — kakor vse moje — sta imeli prirezani po eno krilo. Zakaj sta peli?

Družina št. 22 je bila vse leto med najboljšimi. Napravil sem jo bil lansko jesen iz suhih čebel, nisem ji pa redno izpodrezaval trotovine na gradilni letvici. Zato je bila v tem času trotovska zalega že pokrita. Potemtakem sem nekoliko prekasno pogledal na »barometer« v panju. Bil bi moral že prej storiti potrebne ukrepe, preden se je pojavilo v družini rojilno razpoloženje in celo matičniki na satu gradilne letvice.

Pri tej priložnosti naj omenim glede na mojo trditve in na opombo glavnega urednika na 45. strani letošnjega letnika »Slov. čebelarja« tole: Do svoje trditve sem prišel po sicer še skromnih izkušnjah, deloma pa po tem, kar sem o stvari čital v tujih listih in knjigah, pravkar zopet v najnovejši čebelarški knjigi (1948) ing. Katschnerja, ki pravi, da je sat na gradilni letvici treba izrezati, »sobald er bestiftet ist«, t. j. kakor hitro je zaležen. Ruska čebelarška učna knjiga »Pčelovodstvo« glede tega ne navaja določenega termina. Za svojo osebo se ne bi mogel odločiti, če bi imel 50 ali celo 100 gradilnih letvic odnosno satnikov, za obupno mesarjenje satov z godnimi trotovskega ličinkami ali z že zaprto zalego. Koliko res dragocenega mlečka bi iz 50 ali 100 satov vrgel naravnost stran! Jaz bi rajši družinam, ki bi imele preveč mladič, a še ne bi rojile, pravočasno »puščal malo krvi« s tem, da bi jim odvzel primerno število satov z mladnicami ter naredil iz njih umetne roje. Istočasno pa bi zpodrezal na gradilnih letvicah vse satje, še preden bi bilo zaleženo ter ga pretopil v sončnem topilniku. Tako bi že čez nekaj ur imel krasen vosek, čebelar pa bi dal priliko za nadaljnje grajenje trotovine in *koristno* izrabo krmilnega soka. Kaj pravijo k temu drugi čebelarji? — S. Raič, Ljubljana.

M A L I K R U H E K

Za ohranitev satja pred voščeno večšo se mi je zelo dobro obneslo sredstvo »Rodaks«. Izdelovala ga je neka tovarna v Dresdenu v Nemčiji. Na videz je bil tak kakor sladkor v kockah; le malo bolj prozoren je bil. Po dve kocki »Rodaks« sem v odprtih papirnatih vrečicah obesil v omare za rezervno satje. V nekaj mesecih sta kocki nekako izhlapeli, podobno kakor kafra. Pred uporabo sem satje postavil na prepih, da je izgubilo neprijeten vonj.

Janez Gosposvetski

Pelin (*artemisia absinthium*), rastlino z belosivimi dlakavimi listi in svetlorumenimi cveti gotovo vsakdo pozna. Posamezne grmiče pelina opazimo sem in tja po zelenjadnih vrtovih, kjer se rad močno razbohoti in postane prav nadležen, v splošnem pa raste kot skromna, samosevna rastlina, najrajši po skalnatih pobočjih, po neobdelanem svetu in ob ograjah. Uporabljajo ga v zdravilstvu in dodajajo žganju (pelinovec); mlade poganjke so nekaj namakali tudi v vinu (pelinovo vino), ki je bilo dobro sredstvo za boljši tek. Rastlina vsebuje hlapljivo olje, čreslovino in neko strupeno kemično snov (absintiin), ki jo zaznamo po grenkem, zoprnem aromatičnem duhu. Kakor čebelam ugaja melisa, tako jim je pelin zopr in se ga temu primerno izogibljejo. Ravno zaradi te svoje lastnosti pa služi tudi čebelarjem. Pred opravo pri čebelah si namaži roke s pelinom in marsikak pik si boš prihranil. Če se je roj usedel na neprimerno mesto, ga preženi, nadrgni dotično mesto s pelinom in roj se ne bo vrnil. Ob ropanju položi nekaj pelina pred žrelo in roparice bodo odnehale. Še celo voščene večše bodo pustile satje v omari pri miru, če položiš vanjo nekaj vršičkov pelina. Zato grmiček melise in grmiček pelina ne bi smela manjkati v nobenem čebelarskem vrtničku. Tako boš ta vedno pri roki!

Deel

Kdaj naj prevaževalec dela roje?

Kdor prevaža in dela roje, je najbotje, če jih naredi dan pred prevažanjem, in sicer proti večeru. Panje z narejenci pušti zaprte in jih odpre šele na novem prostoru. Tako narejeni roji izgube najmanj čebel, na pasišču pa prično takoj z normalnim delom, ker imajo čebele

vseh starosti. To sem napravil že večkrat in vselej z uspehom.

Nekaj o pelodu. Češki čebelarski strokovnjak dr. Jaroslav Svoboda je v novem češkem učbeniku objavil nekaj zanimivih novosti o kemični sestavi peloda. Po njegovi analizi se ne more noben pelod po svoji hranilni vrednosti primerjati z leskovim in vrbovim. Obnožina z vrbe vsebuje 47.15 odstotka hranilnih beljakovin, 5.56 odstotka maščob in samo 19.02 odstotka celuloze, v cvetnem prahu leske pa je 46.68 odstotka beljakovin, 0.16 odstotka maščob in 21.58 odstotka celuloze. Nasprotno ima pelod s koruze in breze samo nekaj nad 11 odstotkov beljakovin, z borovca pa samo 9 odstotkov. Žal, da ne navaja med analiziranimi vrstami tudi pravega kostanja, za katerega čebelarji iz skušnje vedo, da spada med najboljše. Zaradi velikih množin peloda, ki so potrebne za podrobne kemične analize, so bili poskusi dr. Svobode omejeni zgolj na nekatere laže dostopne vrste. Potrebno bo še trdo in dolgotrajno delo, preden bomo poznali podrobno sestavo peloda pri vseh važnih rastlinah.

Beljakovine v cvetnem prahu so izredno številne. Že prej so ugotovili v njem pepton, globuline, ksantin, hipoksantin, guanin, vernin, trimetilamin in amidokisljine. Od ogljikovih hidratov se v pelodu v majhnih množinah zastopani gluukoza, dekstrin, pentozani, škrob, polenin in staničnina. Od maščob najdemo v obnožini lecitin, heleston in nekatera olja. Poleg tega vsebuje pelod tudi nekaj mineralnih soli in koloidov. V rastlinskem svetu najdemo komaj plodove, ki bi se po bogastvu hranilnih snovih lahko primerjali z obnožino.

S sušenjem pelod silno hitro izgublja na hranilni vrednosti. V eno leto starem leskovem pelodu je dr. Svoboda ugotovil samo še slabih 19 odstotkov hranilnih beljakovin, v dvoletnem pa komaj še 15 odstotkov. Kemične analize nam lepo potrjujejo praktične skušnje. Spomladni razvoj čebeljih družin prav gotovo pospešujeta v prvi vrsti leskov in vrbov pelod. Poleti pa začno družine upadati, kljub temu da jim ne manjka cvetnega prahu, ker ima pač cvetni prah, ki je tedaj čebelam na uporabo, manjšo hra-

nilno vrednost kot pelod s pomladanskih evetlic. Dr. Svoboda trdi, da se njegova iznajdba, razgrenjena sojeva moka, ki jo dodajajo čebelarom kot nadomestilo za cvetni prah, s svojimi 43,62 odstotka užitnih beljakovin, še najbolj približuje leškovega pelodu. Popolnoma ga seveda ne more nadomestiti že glede na vitamine in rastlinske hormone, ki jih je v naravnem pelodu neprimerno več.

Čebelji pik — zdravilo. V mladosti — med 15. in 22. letom — se mi je večkrat naredil na vratu tvor. Najrajši je prišla ta nadlega nad mene v pomladnem času. Bilo je, mislim, spomladi l. 1944., ko mi je nepridiprav zopet sedel na vrat. Pa ne samo da je bil velik, še manjšega brata je imel ob svoji strani. V času prestavljanja je bila rana ravno odprta. Kljub temu sem se sam lotil tega važnega opravila. Ker me je obveza, ki sem jo imel na vratu, pri delu ovirala, sem jo snel in vrgel stran. Brez suk-njiča in v srajci brez ovrtnika sem se sukal med čebelami. Ko pa sem se eni izmed svojih ljubljenc nekaj zameril, me je ta usekala naravnost v sredino krvavega tvora. Da mi tistikrat ni bilo do smeha, si lahko vsakdo misli. Strašno me je zabolelo in tema se mi je naredila pred očmi. Dokler nisem našel nekoga, da mi je izdrl želo, je že precej zdravilne injekcije steklo v rano. Pravim »zdravilne«. Zakaj? Ker je drugi dan oteklina uplahnula in se je rana zaprla. Navadno je trajalo vsaj tri tedne, preden sem se znebil tvorov, tedaj pa v dveh, treh dneh o njih ni bilo ne duha ne sluha. Silno me je presenetila moč čebeljega strupa. Če bi tega sam ne doživel, ne bi verjel, da je kaj takega mogoče.

Nekoč pozneje se mi je zopet naredila na levi strani vratu oteklina in v njej se je dalo otipati nekaj trdega v velikosti lešnika. Ker me je že začelo boleti, in me ni bilo volja, da bi čakal na ognjiteve, ali da bi celo šel na operacijo, sem se odločil za zdravljenje z naravno injekcijo. Zvečer sem stopil k čebelnjaku, ujel tri stare čebele in si jih pritisnil na sredino oteklina. In glej! Oteklina in trde bule v njej je bilo čez dva dni konec. Na ta način sem si ozdravil še en tvor na nogi. Od takrat mi tvori ne delajo nobenih sitnosti več. Kakor hitro se pokaže kaj podobnega, posebno če je na nezaželenem mestu, si takoj pomagam z injekcijami dveh ali treh čebel.

J. T.

Nenavaden roj. Da ni pravila brez izjeme, mi je letos potrdila družina v AZ-panju št. 5. Panj sem pravilno prestavil, toda pri poznejšem pregledu sem našel matico v medišču. Pustil sem jo pri miru, češ če ti je prijetneje v medišču, pa tamkaj zalegaj! Plodišče je bilo brez zalege; zato ga nisem natančneje pregledal. Ko pridem drugi dan od kosila, dobim roj na vrtu. Ugibam, iz katerega panja naj bi bil. Ker so iz panja št. 5 čebele zelo slabo izletavale, je sum takoj padel nanj. Pregledam medišče in najdem v njem sveža jajčeca kakor tudi matico, ki je mirno vršila svoj posel naprej. Pregledam natančno še plodišče in glej! Na srednjem satu sta dva odprta matičenika. Uganka je bila rešena, a drugo dejstvo, da je šla z rojem mlada matica in v panju ostala stara, mi ne gre v glavo. Matična rešetka je bila odprta in žrelo v medišču zaprto. Čebele v plodišču se torej niso mogle čutiti sirote, saj so imele s čebelami v medišču skopno žrelo! Virmašan.

Lipe. V Tolminu razlikujemo troje vrst lip. Lipa, tudi bela lipa, ima veliko obliko lista, dolg cvet, pa malo prašnikov. To je baje najstarejša lipa. Pa jih je že malo videti. Druga vrsta je črna lipa, tudi lipovec; ima manjše liste bolj temne barve, majhne cvete in mnogo prašnikov. Čebele jo veliko raje obletavajo kakor belo lipo. In teh lip je veliko. Pa poznamo tudi tretjo vrsto: srebrno lipo. Ta ima bolj sočne liste, velike cvete, do deset cvetnih listov in silno majhne, a bogate prašnike v velikem številu. Bela lipa cvete prva. Ko ta že davno neha, začne cveteti črna lipa, za njo pa srebrna lipa. Prva lipa medij zelo malo. Lipovec ali črna lipa medij dobro, srebrna lipa pa najbolje. Letos sem nabral cvete na srebrni lipi, da bi jih posušil za čaj. Ponoči sem jih raztlal po mizi, da bi se malo osušili. Drugi dan je bilo na cvetju vse polno mravelj, in ko sem posamezne stisnil, se je pod vsako pokazala mokra lisa nektarja — znamenje, da srebrna lipa ne da samo cvetni prah, ampak tudi veliko nektarja. Žal da je bilo letos premalo lepih dni in da je tudi teh lip premalo v okolišju. Čebele so dobile od njih, kakor tudi od obeh ostalih, zelo malo medu.

V nobenem parku bi srebrna lipa ne smela manjkati. Lepo bi bilo, ako bi na mesto divjega kostanja zasadili v drevo-redih samo to lipo. Tolminec.

NAŠA ORGANIZACIJA

DELOVANJE IZVRŠNEGA ODBORA ČEBELARSKE ZADRUGE

16. seja dne 20. oktobra 1949. Predloge s seje, ki se je vršila 16. septembra, a ni bila sklepčna, smo odobrili. Odobrili smo tudi sklep tov. Miheliča, da naj zadruga deluje kakor do sedaj, ker kljub večkratni urgenci še do danes ni prejela naloga za likvidacijo. Tovarišici Pajkovi smo znova odobrili zvanje višjega administrativnega manipulant. Sklepi zadnje seje so bili izvršeni.

Na predlog tov. Miheliča smo sklenili preskrbeti članom čim več potrebščin. Razen tega je predlagal tov. Mihelič, da naj se sestane komisija, ki bo sestavila načrt za ljudski panj.

Soferju bomo uredili plačo točno po uredbi. Strankam bomo zaračunavali stojnino za avtomobil in dnevnico za soferja, ako bo vozil izven svojega delovnega časa.

Pri tekočih zadevah je poročal tov. Cvetko, da je dobil tov. Grom od inšpekcije za delo odlok, da se morajo zaradi sigurnosti obrata v mizarski delavnici na Vrhniki nekatere stvari izboljšati odnosno popraviti. Sklenili smo, da bomo ta popravila vnesli v plan za leto 1950.

Dobili smo obvestilo, da se je pojavila v okraju Grosuplje in v Ljubljani na Jurčkovi poti kuga čebelje zalege. V obeh primerih smo odredili potrebne ukrepe za zatrtje te bolezni.

Knjigovodkinji mizarske delavnice v Krepljah pri Dutovljah smo določili zvanje administrativnega manipulant s plačo 3500 din mesečno. Delavcem v mizarski delavnici v Krepljah, 6 po številu, ki so se udeležili izleta na zagrebški velesejem, smo odobrili povrnitev stroškov za vožnjo po 500 din na osebo.

Pravilnik DOZ-a za zavarovanje čebel bo pregledal tov. Raič.

Upravnik tov. Jelnicar je poročal, da je bila kontrola plemenilnih postaj, ki bi jo morala s tov. Rojcem izvesti v poletnih mesecih, le napol izvršena. Deloma so temu krivi nekateri vodje plemenilnih postaj, ker jih nista našla doma, deloma pa tudi to, ker so nastale na avtomobilu večje okvare, tako da je bil neuporaben za vožnjo. Sklenili smo, da bomo za trotarja in ves drugi material na plemenilnih postajah, kar ga nismo prodali vzrejevalcem, obremenili podružnice. Na znanje smo vzeli poročilo, da je bil po nalogu Mestnega komiteta napravljen popis vsega trgovskega osebja.

Sklenili smo, da bomo izdelovali samo »cinkane« panje. Tovarišici Komočarjevi smo odobrili en mesec brezplačnega dopusta.

Iz Beograda smo dobili ponudbo za točila. Naročili jih bomo le tedaj, če bodo gonila izdelana na polzey pogon.

V zadrugo smo sprejeli nove člane od št. 7319 pa do 7377.

Ker je bil naš inventar preizko ocenjen, ga bomo dali uradno oceniti, kajti primerno ga bo mogoče zavarovati le na podlagi pravilne vrednosti. V dnevnem časopisju bomo objavili, da se bo začel teoretični tečaj za vzrejo matic za ljubljansko in okoliške čebelarje 15. novembra t.l. Predavanja bodo vsak torek in četrtek od 19.30 do 21. ure. Predaval bo tov. Rojec.

17. seja dne 25. novembra 1949. Sklepi zadnje seje so bili izvršeni. Panje, ki jih imamo sedaj v skladišču, bomo prodajali za denar ali zamenjavali za med. Tov. Mihelič predlaga sestanek komisije za izboljšanje panjev. V komisiji naj bosta tudi naša tehnična delovodja tov. Grom in Tavčar. Predlog je bil odobren. Na predlog tov. Majcna smo sklenili, da bomo v prvi vrsti upoštevali pri nakupu panjev tiste člane, ki so oddali naši zadrugi med po maksimalni ceni. To bo veljalo prav tako za člane, ki se bodo izkazali s potrdilom, da so prodali med po maksimalni ceni kaki bolnišnici, sindikatu, dečjemu domu itd.

Na sejo je prišel tudi tov. Kavčič, kot zastopnik Ministrstva za trgovino in preskrbo z nalogom, da kontrolira oziroma ugotovi promet v naši zadrugi, zaposleno delovno silo in morebitno pomanjkanje strokovnega kadra. Tov. Kavčič je dobil od odbora vse potrebne podatke.

Dopis in odlok Okrajnega ljudskega odbora iz Crnomlja o likvidaciji tamkajšnje čebelarke podružnice smo odstopili pravnemu referentu pri Ministrstvu za kmetijstvo, odsek za združništvo. Na eno izmed prihodnjih sej bomo povabili tov. ing. Riharja, ki je bil premeščen v Maribor, da se izjavi, ali mu bo mogoče še naprej voditi odsek za obveščevalne postaje, ali ne. Ustanovili bomo odsek za prevoz čebel na pašo in iskanje pasišč v oddaljenejših krajih. Direkcija za prekrbo železničarjev je naročila za leto 1950 1200 panjev.

Za nagrado delavcem v mizarški delavnici v Krepeljah pri Dutovljah smo določili skupno vsoto 15.000 din, ki jo bo po nasvetu sindikalne podružnice tov. Tavčar razdelil 29. novembra t. l. med sedem najboljših in najvestnejših delavcev.

V zadrugo smo sprejeli nove člane od št. 7378 do 7381.

Sklenili smo, da se bodo seje upravnega odbora vršile vsakih 14 dni, po potrebi tudi bolj pogosto.

NASE MATICE V INOZEMSTVU

Čebelarica zadruga je preko državnega podjetja »Slovenija-Eksport« prodala letos v inozemstvo 222 matic, ki so bile vzrejene na naših plemenitih postajah. Večina jih je bilo poslanih v Egipt, nekaj v Ameriko, troje pa v Novi Južni Wales v Avstraliji. O avstralski pošiljki je izšlo v septembrski številki čebelarskega lista »The Australasian Beekeeper« izpod peresa urednika laskavo poročilo, ki ga v vzpodbudo našim vzrejevalcem objavljamo v prevodu:

»8. avgusta 1949 smo prejeli iz Jugoslavije poskusno pošiljko treh kranjskih matic. To so od leta 1938 prve kranjske matice, ki smo jih lahko uvozili iz njihove dežele.

Resor za poljedelstvo Novega Južnega Walesa, preko katerega smo nabavo izvršili, je potrdil, da so bila obvestila o dospelosti, fakture, sanitarni certifikati itd. skrbno priložena pošiljki ter da so bile matice odlično embalirane.

Zabojčki, v katerih so bile matice odpremljene na pot, so bili kakih 6 in.* dolgi, 2½ in. široki ter 1¼ in. visoki. Razdeljeni so bili v 8 oddelkov, od katerih je imel vsak v premeru 1¼ in. Krajna dva oddelka sta bila napolnjena s sladkorjem v močnih voščenih posodicah, ki so imele na vrhu odprtine, da so čebele lahko prišle do hrane. V sosednjem oddelku je bila nameščena majhna pločevinasta posoda. Na spodnjem robu te posodice je bil pritrjen mah. Verjetno je vsebovala posodica potrebno vodo, vendar je bila ob prihodu suha.

V vsakem zabojčku je bilo matic dodano za spremstvo približno po 50 čebel. V dveh so se čebele ob prihodu odlično počutile. Hrane, ki je bila v dobrem in trdnem stanju, niso porabile niti četrtino. V tretjem zabojčku pa je bila polovica spremljevalk mrtvih, vendar niso bile matice in ostale čebele prav nič poškodovane.

Pošiljka je uspešno prestala karantensko preiskavo, ki so jo izvršili v resoru za poljedelstvo Novega Južnega Walesa. Matice smo takoj nato prepeljali v naših zabojčkih in z novim spremstvom na določeno mesto ter so sedaj že na varnem v novem domu.

Pričakujemo, da nas bo pošiljatelj obvestil o možnosti nove dobave matic ter upamo, da bomo kmalu lahko zadostili nadaljnjim naročilom naših čebelarjev.

* inch (inč, palec, cola) = 25,399 mm.

Ker je bil Slovenskemu čebelarju znižan kontingent papirja za dve tretjini lanske količine, smo prisiljeni njegov obseg še bolj pomanjšati. List bo izšel v štirih številkah, in sicer v začetku marca, junija, septembra in decembra. Ker bo tudi naklada zelo omejena, bomo mogli upoštevati samo tiste naročnike, ki bodo do 1. februarja 1950 plačali celoletno naročnino v znesku 60 dinarjev.

Upravišni uredništvo Slovenskega čebelarja.